

An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne

Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais 2017

AN GHNÍOMHAIREACHT
NÁISIÚNTA BAINNE

AN GHNÍOMHAIREACHT
NÁISIÚNTA BAINNE

Bhunaigh an tOireachtas an Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne
chun an soláthar bainne óil sa Stát a rialáil de réir fhorálacha
Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994.

RÁITEAS AN CHATHAOIRLIGH

Chuig: An tUasal Michael Creed TD, An tAire Talmhaíochta, Bia agus Mara

Donncha Ó Murchú
Cathaoirleach

Tá áthas orm Tuarascáil Bhliantúil na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne le haghaidh 2017 a chur i láthair, de réir Alt 18 d'Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994.

An Geilleagar Náisiúnta

Bhí borradh faoi gheilleagar na hÉireann go fóill anuraidh: tháinig méadú ar na honnmhairí, bhí éileamh láidir intíre ann, bhí an ráta boilscithe íseal agus tháinig méadú ar líon na ndaoine a bhí fostaithe. Lean an feabhas ar chúrsaí airgeadas na tíre agus taifeadadh an gcéad bharrachas sa Státchiste ó 2006.

Talmhaíocht

D'fheil na dálaí aimsire do tháirgeacht talmhaíochta tríd is tríd, agus go háirithe d'fhiontair féaraigh. Tháinig méadú 14% ar an oll-aschur talmhaíochta, ar bhfiú €8 mbilliún é ar bhonn na bpraghsanna don táirgeoir, agus é á spreagadh ag aschur bainne agus aschur beostoic, ar tháinig méadú 45% agus 4% faoi seach orthu. Bhí na costais ionchuir cobhsaí: rinneadh na laghdúithe ar chostas leasacháin agus costas beatha a chúiteamh i bpáirt leis an méadú ar chostas fuinnimh.

An Earnáil Déiríochta

Cuirimid fáilte roimh an mborradh a bhí faoi earnáil na déiríochta tar éis dhá bhliain an-deacair. Ba é an bainne an príomhtháirge talmhaíochta in 2017. B'ionann an t-oll-aschur bainne dar luach €2.6 billiún agus 32% den oll-aschur talmhaíochta agus tháinig méadú 45% air, á spreagadh ag ardú 34% ar praghsanna agus ag méadú 9% ar sholáthairtí.

Tháinig méadú ar sholáthairtí intíre bainne, a bhí treisithe ag líon na mbó a bheith níos airde, go dtí 7.26 billiún lítear, an méid ba mhó fós, nó méadú 9% i gcomparáid leis an mbliain 2016. Tháinig méadú

beag ar mheánmhéid na solad bainne, cé go raibh an meánleibhéal saille ime ní b'ísle ná an meán.

Tá roinnt tosa dearfacha ann – margáí onnmhairíochta a bhfuil borradh fúthu, ardú ar praghsanna táirgí, go háirithe i gcás ime, ar dhúbail a praghas, aimsir a fheileann don fheirmeoireacht déiríochta i gcuid mhór den tír, méadú ar sholáthairtí bainne, ardú ar praghsanna don táirgeoir agus laghdú ar chostais – a fhágann gur mó ná dúblaíodh an glanchorlach in aghaidh an fhiontair déiríochta agus in aghaidh an heicteáir i gcomparáid le 2016.

Margáí Déiríochta agus Praghsanna Bainne

Is iad na margáí onnmhairíochta a spreagann earnáil déiríochta na hÉireann agus is chucu siúd a théann 90% de sholáthairtí bainne na hÉireann. Is ag an margadh intíre a théann 10% de na soláthairtí bainne ón tír seo lena gcaitheamh mar bhainne úr agus mar tháirgí déiríochta monaraithe.

D'éirigh ní b'fhearr ná riamh le honnmhairí déiríochta na hÉireann anuraidh: tháinig méadú 19% orthu go dtí luach os cionn €4 bhilliún. Bhí onnmhairí déiríochta agus comhábhar fós amuigh chun tosaigh i measc na n-earnálacha bia i gcomhair onnmhairithe, a chlúdaíonn 32% d'onnmhairí bia agus dí na hÉireann. Ba tháirgí cothaithe speisialaithe iad beagnach aon trian de na honnmhairí déiríochta agus tháinig cáis, im agus bainne púdair sna sála orthu siúd. Bhí ardú luacha i gceist i gcás gach ceann de na catagóirí sin.

Ba chuig margáí idirnáisiúnta lasmuigh den Aontas Eorpach a chuaigh 45% d'onnmhairí déiríochta agus comhábhar speisialaithe na hÉireann agus b'fhiú €1.8 billiún san iomlán iad, sin ardú 9%. Téann 16% dár gcuid onnmhairí déiríochta ar fad chuig an tSín anois agus is í an dara margadh is mó de chuid na hÉireann í tar éis na Ríochta Aontaithe.

Ba chuig 26 margadh an Aontais Eorpaigh a chuaigh 31% de luach na n-onnmhairí déiríochta go léir a díoladh, dar luach €1.2 billiún, suim is ionann agus méadú 44%, agus fuair an chatagóir táirgí sin spreagadh go háirithe ó níos mó ime a bheith á táirgeadh agus ón ardú ar a luach.

Díoladh 24% de na táirgí onnmhairithe déiríochta, dar luach €965m, leis an Ríocht Aontaithe agus méadú 15% a bhí i gceist ansin. Cuireadh chuig an Ríocht Aontaithe leath d'onnmhairí cáise na hÉireann agus an ceathrú cuid d'onnmhairí ime na hÉireann, méid is ionann agus aon trian de sholáthairtí bainne na tíre seo i leith na bliana. Leis sin, tugtar léargas amháin dúinn ar an gcaoi a d'fhéadfadh 'Breatimeacht cruu' cur as d'earnáil déiríochta na hÉireann agus don Stát féin.

Is treise iad sláine agus follasacht shlabhra soláthair déiríochta na hÉireann de bharr níos mó ná 90% de na tairgeoirí a bheith páirteach sa Scéim um Dhearbhú Déiríochta Inbhuanaithe agus de bharr formhór na bpróiseálaithe a bheith páirteach i Scéim *Origin Green* an Bhoird Bia.

Mar gheall ar an mborradh a bhí faoi na margáí onnmhairíochta, tháinig méadú ar phraghsanna míosúla an bhainne monarchan i rith na bliana. Mhéadaigh meánphraghas bliantúil an bhainne don tairgeoir ar sholáthairtí bainne monarchan go dtí 35.4 cent in aghaidh an lítir, gan CBL san áireamh, i gcás bainne ina raibh 3.48% próitéine agus 4.09% saill ime. Sin méadú 9 cent in aghaidh an lítir nó 34% i gcomparáid le leibhéal na bliana 2016.

I gcás beagnach 80% de na soláthairtí, bíonn na praghsanna don tairgeoir ar an mbainne lena phróiseáil chun óil bunaithe anois ar phraghsanna míosúla an bhainne monarchan agus praghas breise curtha leo i rith mhíonna an gheimhridh. I gcás tairgeoirí cláraithe bainne, ba é meánphraghas bliantúil an bhainne i gcás soláthairtí bainne ar conradh in 2017 ná 38 cent in aghaidh an lítir, sin méadú breis is 8 cent in aghaidh an lítir nó 27% i gcomparáid le 2016.

Tháinig laghdú ar an difreálach bliantúil idir meánphraghas náisiúnta an bhainne leachtaigh faoi gach córas íocaíochta agus meánphraghas náisiúnta an bhainne monarchan go dtí 2.6 cent in aghaidh an lítir i gcomparáid le 3.4 cent in aghaidh an lítir in 2016. Bunaithe ar an gcomhdhéanamh céanna solad a bheith sa bhainne leachtach agus sna soláthairtí bainne monarchan, i bhfianaise an t-ábhar soladach a bheith níos ísle ar an meán i gcás soláthairtí óil, meastar gurbh é 3.4% in aghaidh an lítir an difreálach bliantúil i leith an bhainne leachtaigh i gcomparáid le 4.0 cent in aghaidh an lítir in 2016.

Allmhairí Bainne

Tháinig laghdú 1%, go 803 milliún lítear, ar allmhairí bulcbhainne ó Thuaisceart Éireann lena bpróiseáil sa Stát, dar próiseáladh 92% díobh ina dtáirgí déiríochta monaraithe agus dar próiseáladh 8% sa Stát lena n-ól. Ba é sin an dara méid ba mhó allmhairí bulcbhainne riamh.

Bhí na hallmhairí bulcbhainne comhionann le 11% de na soláthairtí bainne intíre agus le 35% de sholáthairtí bainne Thuaisceart Éireann don bhliain.

An Margadh Intíre don Bhainne Úr

Tá margadh bainne úir na hÉireann ar an margadh tomhaltóirí is mó le haghaidh bainne agus tairgí bainne sa Stát, agus bhí luach miondíola measta €517 milliún aige in 2017.

Is bia leachtach nádúrtha, atá cothaitheach agus sláintiúil, é an bainne úr, a óltar gach lá i bhformhór na dteaghlach in Éirinn. Tá cothaitheach éagsúla sa bhainne, a chuidíonn leis an bhfolláine ghinearálta agus le gnáthfheidhmiú an choirp ag gach céim den saol. I gcás na dtáirgí atá bunaithe ar phlandaí agus a n-óltar iad in ionad bainne, bíonn a lán de na cothaitheach in easnamh iontu a bhíonn ar fáil go nádúrtha sa bhainne amháin.

Tá an cineál tairge bainne is maith leis na tomhaltóirí fós ag athrú agus ag teacht chun cinn – bainne gan bhearradh, bainne beagmhéathrais, bainne gan aon saill, bainne gan luchtós agus bainne treisithe – agus tagann athrú le himeacht ama ar an éileamh a bhíonn ar chineálacha difriúla pacáistí chomh maith.

Is í Éire atá sa chéad áit ar liosta na dtíortha san Aontas Eorpach ina n-óltar an méid is mó bainne úir in aghaidh an duine, agus ólaimid 121 lítear in aghaidh an duine sa bhliain.

Tháinig laghdú breis is 1% ar an tomhaltas bainne úir go dtí 581 milliún lítear, agus tháinig laghdú 1% ar mheánphraghas náisiúnta miondíola an bhainne úir i bpacáistí beag beann ar mhéid an phacáiste.

Anuraidh, is sa mhargadh intíre don bhainne úr a úsáideadh 6% de na soláthairtí bainne intíre, nó 7.26 billiún lítear.

Bhí sciar 77% den mhargadh intíre i gcomhair bainne úr ag soláthairtí intíre ó thairgeoirí cláraithe. Bhí sciar 23% den mhargadh ag allmhairí ó Thuaisceart Éireann isteach sa mhargadh bainne úir agus tháinig laghdú 6% air go dtí 134 milliún lítear.

B'ionann allmhairí bainne úir i bpacáistí do thomhaltóirí agus 52% de na hallmhairí sin, agus b'ionann na hallmhairí bulcbhainne a próiseáladh sa Stát chun óil agus 48%.

De bharr díolacháin féinlipéid na miondíoltóirí agus iomaíocht thréan idir miondíoltóirí ó thaobh praghsanna, tá brú láidir anuas fós ar an bhfáltas le haghaidh bainne úr sa mhargadh intíre.

I mí na Samhna, scríobh mé chuig gach mór-mhiondíoltóir ag cur in iúl dóibh an imní mhór atá ar bhaill na Gníomhaireachta go bhfágann na lascaíní atá a gcur i bhfeidhm ag roinnt grúpaí miondíoltóirí ar bhainne úr go bhfuil an bonn á bhaint d'inmharthanacht, inbhuanaitheacht agus slándáil an tslabhra soláthair bainne úir. Bhí na laghduithe sin ar an bpraghas miondíola ag déanamh díluacháil ar an mbainne úr, ag brú luach geilleagrach as slabhra soláthair iomlán an bhainne úir, agus d'fhéadfadh sé a bheith ina thoradh air nár leor na praghsanna don tairgeoir a thuilleadh chun soláthairtí bainne ón tír seo a chothú ar feadh na bliana ar fad lena bpróiseáil chun óil.

Táirgeoirí Cláraithe

Is sainghrúpa táirgeoirí iad na táirgeoirí cláraithe i struchtúr táirgthe bainne na hÉireann, agus déantar conradh leo chun bainne a sholáthar lena phróiseáil chun óil ar feadh na bliana ar fad nó ar feadh mhíonna an gheimhridh amháin. Tháinig méadú 2%, go dtí 1,808 táirgeoir, ar líon iomlán na dtáirgeoirí cláraithe.

Ba tháirgeoirí cláraithe iad 11% de na táirgeoirí bainne uile agus ba iad a sholáthair 14% de sholáthairtí bainne na hÉireann i leith na bliana. Tá 98% de na táirgeoirí cláraithe rannpháirteach sa Scéim um Dhearbhú Déiríochta Inbhuanaithe.

Tá an earnáil an-chomhchruinnithe: soláthraíonn 28% de na táirgeoirí cláraithe 54% den soláthar bainne ar feadh na bliana ar fad lena phróiseáil chun óil.

Tháinig méadú níos mó ná 7%, go dtí 1,018 milliún lítear, ar sholáthairtí bainne ó tháirgeoirí cláraithe i leith na bliana, agus soláthraíodh 53% díobh le haghaidh monaraíochta agus 47% díobh mar bhainne óil.

Ba í an bhliain anuraidh an chéad bhliain, ó bunaíodh an Ghníomhaireacht, inar sháraigh soláthairtí bliantúla na dtáirgeoirí cláraithe le haghaidh monaraíochta a gcuid soláthairtí bliantúla bainne óil. Tháinig méadú 16% ar na soláthairtí le haghaidh monaraíochta agus tháinig laghdú 1% ar na soláthairtí bainne óil.

I gcúig mhí fhorordaithe an gheimhridh (Deireadh Fómhair 2017 go dtí Feabhra 2018) thug na soláthairtí iomlána bainne ó tháirgeoirí cláraithe lamháil sábháilteachta 75% thar an tomhaltas bainne úir ó sholáthairtí na tíre seo amháin, agus lamháil sábháilteachta 33% de bhreis ar thomhaltas bainne úir ó sholáthairtí intíre agus ó allmhairí araon. I gcás a lán táirgeoirí cláraithe, soláthraíonn siad roinnt dá gcuid soláthairtí geimhridh do mhargaí bainne neamh-leachtaigh, a mbaineann scéimeanna dreasachta geimhridh éagsúla leo.

Tá athrú ag teacht ar phatrún agus scála an tsamhail soláthair bainne i gcás táirgeoirí cláraithe leis an méadú ar na soláthairtí bliantúla agus leis an méadú séasúrach ar na soláthairtí de bharr breith laonna san earrach.

De réir mar a mhéadaíonn táirgeoirí cláraithe a gcuid soláthairtí bliantúla iomlána agus de réir mar a thagann méadú ar a gcuid soláthairtí bliantúla ón dlúth-thréimhse breithe laonna san earrach, déanfaidh siad athmheastóireacht ar na buntáistí geilleagracha a bhaineann le breith laonna san fhómhar i gcomhair cion níos lú soláthairtí bainne i rith thréimhse an gheimhridh.

Beidh táirgeoirí cláraithe ag súil le breis trédhearcachta agus praghas breise réamhdhearbhaithe ar sholáthairtí leachtacha de bhreis ar phraghsanna monaraíochta má tá siad le coinneáil lena dtiomantas do sholáthairtí bainne úir óil ar ardchaighdeán a sholáthar ar feadh na bliana ar fad.

Suirbhé ar Tháirgeoirí Cláraithe

I mí an Mheithimh, thug an Ghníomhaireacht faoi shuirbhé poist ar tháirgeoirí cláraithe lena fháil amach cén tiomantas a bheidh acu sa todhchaí do sholáthairtí bainne óil ar feadh na bliana ar fad, a bpleananna maidir le táirgeadh bainne amach anseo agus a bpróifílí aoise agus a bpleananna comharbais. Meastar gur líon maith freagraí ar shuirbhé poist iad na freagraí a fuarthas ó 611 táirgeoir, nó thart ar aon trian de na táirgeoirí cláraithe go léir.

Tháinig na freagraí ó gach cearn den tír agus tugadh léargas leo ar gach grúpa táirgeoirí. Ba iad na freagróirí ná gnólachtaí atá ag táirgeadh bainne leachtach le fada an lá: bhí conarthaí i gcomhair bainne leachtach ag 77% díobh le níos mó ná 25 bliain anuas agus bhí conarthaí ag 92% díobh le níos mó ná 6 bliana anuas. Ba é an meánsoláthar bliantúil in aghaidh an fhreagróra ná 720,000 lítear: soláthar bainne leachtaigh 267,000 lítear (37%) agus soláthar bainne monarchan 453,000 lítear (63%).

Léirigh 66% de na freagróirí go raibh siad ag coinneáil lena gcuid leibhéal soláthairtí bainne leachtaigh ó cuireadh deireadh le cuótaí an Aontais Eorpaigh i mí an Mhárta 2015, agus bhí 31% díobh tar éis cur lena gcuid soláthairtí bainne leachtaigh.

Bhí 72% de na freagróirí tar éis a gcuid soláthairtí bainne monarchan a mhéadú agus bhí 25% díobh tar éis cloí leis an leibhéal soláthairtí bainne monarchan a bhíodh á dtáirgeadh acu roimhe sin.

Maidir leis na soláthairtí bainne atá beartaithe go dtí 2019, thug na 313 freagróir a d'fhreagair an cheist seo le fios go raibh sé beartaithe acu a gcuid soláthairtí bainne leachtaigh a choinneáil ag leibhéal na bliana 2016 agus a gcuid soláthairtí bainne monarchan a mhéadú beagnach 33% i gcomparáid le 2016. Maidir leis an ngrúpa soláthraithe sin, ticfaidh laghdú ar a gcuid soláthairtí bainne leachtaigh ó 37% dá gcuid soláthairtí bliantúla in 2016 go dtí 31% dá gcuid soláthairtí bliantúla in 2019.

Léirigh leath na bhfreagróirí gurbh é an praghas níos airde atá le fáil ar an mbainne leachtach i gcomparáid le praghas an bhainne monarchan an phríomhthoisic a chuaigh i gcion ar a bpleananna don todhchaí maidir le soláthar bainne leachtaigh agus ina dhiaidh sin luaigh siad fáil a bheith ar thalamh, fáil a bheith ar chonarthaí i gcomhair bainne leachtach, stíl mhaireachtála, comharbas agus an fháil atá ar lucht saothair.

Bhí 64% de na freagróirí os cionn 50 bliain d'aois agus bhí 36% acu faoi bhun 50 bliain d'aois. Dúirt 63% de na freagróirí go bhfuil duine ann a thicfaidh i gcomharba orthu.

Cláir agus Conarthaí 2016/17

Sa bhliain bhainne 2016/17, cláraíodh 1,808 conradh soláthair bainne leis an nGníomhaireacht i dtaca le soláthairtí 486 milliún lítear bainne lena phróiseáil chun óil. Méadú 54 conradh nó 3% a bhí i gceist ansin agus méadú 1% ar sholáthairtí bainne.

Ba chonarthaí Ar Feadh na Bliana ar Fad (AYR) iad 94% de na conarthaí agus 99% de sholáthairtí agus ba chonarthaí ar feadh na Míonna Geimhrídh Amháin iad 6% de na conarthaí agus 1% de na soláthairtí.

Sna conarthaí AYR ba é Córas Phraghas an Bhainne Monarchan móide Bónas an príomhchóras praghsála agus cuireadh i bhfeidhm é i gcás 83% de na conarthaí agus i gcás 78% de na soláthairtí. Cuireadh Córas an Phraghais Chothroim i bhfeidhm i gcás 17% de na conarthaí agus 22% de na soláthairtí.

Bhí soláthairtí bainne a ceannaíodh faoi chonarthaí cláraithe 9% ní b'airde ná díolacháin bainne úir intíre, agus ba mar gheall ar shocrúithe idirthréimhseacha ceannacháin de bharr chomhdhlúthú an tionscail a bhí sé sin den chuid ba mhó.

Cláraíodh 12 phróiseálaí i gClár na bPróiseálaithe, lena n-áirítear próiseálaí amháin a bhí cláraithe i gcáil táirgeora freisin.

An Breatimeacht

Tá an próiseas fós á leagan amach faoina mbeidh an Ríocht Aontaithe ag fágáil an Aontais Eorpaigh. Ní mór an Comhaontú um Aistarraingt a bheith tugtha chun críche faoi Dheireadh Fómhair 2018 agus ní mór do Chomhairle an Aontais Eorpaigh, Parlaimint na hEorpa agus Rialtas na Ríochta Aontaithe é a dhaingniú. Amhail an 30 Márta 2019, ní bheidh an Ríocht Aontaithe ina ballstát den Aontas Eorpach a thuilleadh agus ón dáta sin ar aghaidh ní ghlacfaidh sí páirt sa phróiseas cinnteoireachta san Aontas.

Beidh idirthréimhse i gceist go dtí an 31 Nollaig 2020 ina mbeidh an Ríocht Aontaithe fós rannpháirteach sa Mhargadh Aonair agus san Aontas Custaim agus ina mbeidh sí faoi cheangal ag rialacha an Aontais. Le linn na hidirthréimhse sin, déanfaidh an Ríocht Aontaithe caibidlíocht ar Chonradh um Chaidreamh sa Toghchán ina gclúdófar, i measc eile, an caidreamh trádála idir í féin agus 27 tír an Aontais tar éis na hidirthréimhse, agus an caidreamh idir í féin agus tríú tíortha.

Tá sé geallta ag an Ríocht Aontaithe agus ag an Aontas Eorpach comhaontú a thabhairt i gcrích lena seachnófar teorainn chrua idir Tuaisceart Éireann agus an Phoblacht. Mura ndéanfar comhaontú den sórt sin, beidh sé de dhuilgias ar an Ríocht Aontaithe faoin gComhaontú um Aistarraingt cloí le hailíniú iomlán idir Tuaisceart Éireann agus rialacha an Aontais i dtaobh an Mhargaidh Aonair agus an Aontais Custaim, faoina dtacaítear le comhar Thuaidh-Theas, leis an ngeilleagar uile-oileáin agus le Comhaontú Aoine an Chéasta a chosaint. Tá sé curtha in iúl ag

an Ríocht Aontaithe nach féidir léi glacadh leis an gcúlstop sin.

Tá baol mór ann fós i dtaobh na polaitíochta de go bhféadfadh an Ríocht Aontaithe an tAontas Eorpach a fhágáil gan comhaontú trádála a bheith tugtha chun críche agus tá an baol ann go gcuirfí taraifí allmhairithe ar onnmhairí bia na hÉireann go dtí an Ríocht Aontaithe agus gur lú an praghas a bheadh le fáil orthu ar an margadh, agus go mbeadh allmhairí bia go hÉirinn ón Ríocht Aontaithe faoi réir taraifí de chuid an Aontais Eorpaigh.

Níl Ballstát ar bith eile san Aontas Eorpach chomh mór faoi lé chinneadh na Ríochta Aontaithe is atá Stát na hÉireann agus ní bheidh earnáil ar bith sa Stát a mbuailfear chomh dona í is a bhuaifear an talmhaíocht – an earnáil dhúchasach is mó in Éirinn.

Maidir le próiseálaithe agus táirgeoirí Éireannacha, is é an cur chuige is fearr ná a bheith ag súil le réiteach maith ach a bheith ag réiteach i gcomhair an cháis is measa trí tháirgí agus margaí a éagsúlú agus trí dhírú ar laghdú costais agus ar bhearta éifeachtúlachta.

Ionchas don Toghchán

Tar éis bliain den scoth in 2017, bhí brú ar tháirgeoirí agus ar a gcuid beostoic ag tús na bliana 2018 toisc gur tháinig séasúr earraigh fuar, fliuch, tráth a raibh teocht na talún íseal agus nár fhás an féar, sna sála ar thréimhse fhada bheathaithe sa gheimhreadh. Bhí go leor táirgeoirí buailte ag easpa farae agus cuireadh as go mór do na pleananna a bhí acu maidir le féarach agus sadhlas. D'fhág géarchéim náisiúnta na heaspa farae gurbh éigean beatha a allmhairiú den chéad uair ó 2013.

Táthar ag súil go mbeidh na margaí onnmhairíochta do tháirgí déiríochta cobhsaí in 2018 maidir le praghsanna táirgí agus na praghsanna bainne monarchan a eascraíonn astu, ach fágann an éiginnteacht atá ag teacht chun cinn maidir leis an mBreatimeacht go bhféadfadh sé go mbainfí an bonn de sin.

Cúrsaí Airgeadais

Ba é ioncam iomlán na Gníomhaireachta in 2017 ná €515,165, sin laghdú €2,909 nó níos lú ná 1% i gcomparáid lena hioncam in 2016. Tháinig laghdú €1,305, nó 1%, ar an ioncam ó thobhaigh bhainne dar luach €513,695, agus laghdaigh an t-ioncam úis go dtí €1,470 mar gheall ar na rátaí úis taisce ní b'ísle a bhí i réim.

Tháinig méadú €16,878 nó 3% ar na costais oibriúcháin €541,919. Tháinig méadú €1,101 nó níos lú ná 1% ar chostais €357,563 i ndáil le pearsanra agus baill foirne, arb ionann iad agus 66% de na costais iomlána. B'ionann na costais riaracháin eile agus an dímhéas agus €184,396 agus méadú €15,777 nó 9% a bhí i gceist ansin.

D'fhág an farasbarr costas €541,919 thar ioncam €515,165 go raibh easnamh oibriúcháin €26,754 i gceist i leith na bliana.

Ag deireadh na bliana, bhí €1,049,276 sa Chiste Carntha agus cuimsíodh ann airgead agus taiscí dar luach €959,444, luach féichiúnaithe lúide creidiúnaithe €75,639 agus luach sócmhainní seasta €14,193.

An Cód Cleachtas chun Comhlachtaí Stáit a Rialú, 2016

Tháinig an Cód Cleachtas nua chun Comhlachtaí Stáit a Rialú i bhfeidhm ón 1 Meán Fómhair 2016. Faoi réir fhorálacha na nAchtanna Bainne (Soláthar a Rialáil), 1994 agus 1996 agus roinnt mionmhaolaithe, measann an Ghníomhaireacht go bhfuil sí ag cloí le cleachtas agus nósanna imeachta rialachais an Chóid nua.

Cruinnithe

I rith na bliana, thionóil an Ghníomhaireacht sé chruinniú agus thionóil an Coiste Iniúcháireachta agus Riosca dhá chruinniú. Ba é 86% cóimheas meánfhreastail na gcomhaltaí ag cruinnithe de chuid na Ghníomhaireachta.

Conclúid

Is mór ag an nGníomhaireacht an comhoibriú a fuair sí i rith na bliana ó phróiseálaithe bainne leachtaigh, ó chomhlachtaí ionadaíoch na dtáirgeoirí, na bpróiseálaithe, na dtomhaltóirí, na miondíoltóirí agus na ndáileoirí, agus ó oifigigh na Roinne Talmhaíochta, Bia agus Mara agus na nGníomhaireachtaí Stáit eile a ndeachthas i gcomhairle leo i rith na bliana.

Gabhaim mo bhuíochas le comhaltaí na Ghníomhaireachta as an gcúnamh agus an tacaíocht uathu le linn na bliana agus le Muiris agus a fhoireann as a ndíograis.

Donncha Ó Murchú
Cathaoirleach

Cathaoirleach

Donncha Ó Murchú¹

Ionadaithe na dTáirgeoirí

Aodhán Ó Casthasaigh

Tadhg Ó Ciosáin

Donncha Ó Faogáin

Liam Ó Linnáin

Pádraig Ó Maolagáin¹

Ionadaithe na bPróiseálaithe

Antaine Ó Drisceoil

T.S. Ó Flannagáin¹

Proinsias Tóibín

Eoghan Mac Suibhne

Ionadaí na nDáileoírí

Uaitear Ó Maoldomhnaigh

Seán Foster^{1 2}

Ionadaí na Miondíoltóirí

Risteard Ó Donnchú

Micheál Mac Giolla Chaoin

¹ Comhaltaí den Choiste Iniúchóireachta agus Riosca 2017

² CCathaoirleach an Choiste Iniúchóireachta agus Riosca 2017

Cathaoirleach:	Donncha Ó Murchú ¹
Ionadaithe na dTáirgeoirí:	Aodhán Ó Casthasaigh Tadhg Ó Ciosáin Donncha Ó Faogáin Liam Ó Linnáin Pádraig Ó Maolagáin ¹
Ionadaithe na bPróiseálaithe:	Antaine Ó Drisceoil T.S. Ó Flannagáin ¹ Proinsias Tóibín Eoghan Mac Suibhne
Ionadaí na nDáileoírí:	Uaitear Ó Maoldomhnaigh
Ionadaí na Miondíoltóirí:	Seán Foster ^{1 2}
Ionadaithe na dTomhaltóirí:	Risteard Ó Donnchú Micheál Mac Giolla Chaoin
Príomhfheidhmeannach	An Dr Muiris Ó Céidigh
Rúnaí:	Siobhán Uí Sheanáin
Oifig:	Stiúideo Pháirc an Chuilinn, Ascaill Pháirc an Chuilinn, An Charraig Dhubh, Co. Bhaile Átha Cliath.
Ríomhphost:	natmilk@eircom.net
Láithreán gréasáin:	www.nationalmilkagency.ie
Aturnae:	Frank Mulvey, Osbornes, Aturnaetha, Teach Mhóta na Mainistreach, Sráid na Mainistreach, An Nás, Co. Chill Dara.
Baincírí:	Banc-Aontas Éireann cpt., Brainse Bankcentre, Droichead na Dothra, Baile Átha Cliath 4. Banc na hÉireann, 39 Faiche Stiabhna, Baile Átha Cliath 2.
Iniúchóir:	Deloitte & Touche, Áras Deloitte & Touche, Ardán Phort an Iarla, Baile Átha Cliath 2.

¹ Comhaltaí den Choiste Iniúcháireachta agus Riosca 2017

² Cathaoirleach an Choiste Iniúcháireachta agus Riosca 2017

CLÁR ÁBHAIR

1. Soláthairtí Bainne	12
2. An Margadh Bainne Úir	17
3. Conarthaí Cláraithe/Praghsanna	20
4. Próiseálaithe	27
Aguisín 1 Cruinnithe na Gníomhaireachta	28
Aguisín 2 Clár Táirgeoirí/Soláthairtí Bainne/Córais Phraghsála	29
Aguisín 3 Praghsanna/Difreálaigh Táirgeoirí Bainne Bliantúla ar an Meán	31
Aguisín 4 Struchtúr Sholáthairtí Bainne na dTáirgeoirí Cláraithe	33
Aguisín 5 Tuarascálacha agus Ráitis Airgeadais	35
Aguisín 6 Comhlíonadh/Forfheidhmiú	52
Aguisín 7 Reachtanna agus Ionstraimí Reachtúla a Bhaineann leis an nGníomhaireacht	53

1. SOLÁTHAIRTÍ BAINNE

An Dr Muiris Ó Céidigh,
Príomhfhéidhmeannach

Lean an patrún ard séasúrach sna soláthairtí intíre bainne in 2017, bunaithe ar tháirgeadh bainne féaraigh agus breith shéasúrach laonna, agus soláthraíodh 79% de na soláthairtí bainne sna seacht mí ó Mhárta go Meán Fómhair agus 21% sna cúig mhí ó Dheireadh Fómhair go Feabhra agus na míonna sin san áireamh.

Cóimheas míosúil ard/íseal 6.7/1 a bhí ann i dtaca leis an bpróifíl soláthair bainne intíre, lenar cuimsíodh cóimheas míosúil ard/íseal 9.5/1 i ndáil le soláthairtí bainne ó tháirgeoirí bainne monarchan agus 2.1/1 i ndáil le soláthairtí bainne ó tháirgeoirí bainne cláraithe.

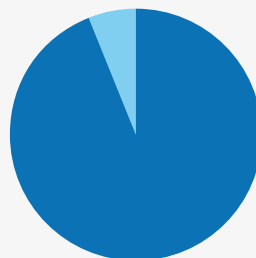
1.1 Soláthairtí Bainne Intíre

Cuireadh 7,263 milliún lítear de sholáthairtí bainne intíre chuig uachtarlanna agus sáslaigh phaisteartha in 2017, sin méadú 609 milliún lítear nó 9% i gcomparáid le 2016.

Meastar gurb ionann líon na dtáirgeoirí bainne sa Stát in 2017 agus 17,000, an líon céanna a bhí ann in 2016. Táirgeadh meánsoláthairtí bliantúla bainne 427,000 lítear in aghaidh an táirgeora.

Úsáideadh 94% de na soláthairtí bainne intíre chun táirgí déiríochta a dhéanamh, a bhí lena n-onnmhairiú den chuid ba mhó, agus próiseáladh 6% de na soláthairtí mar bhainne óil sa mhargadh intíre.

FÍOR 1.1 ÚSÁID NA SOLÁTHAIRTÍ BAINNE INTÍRE 2016

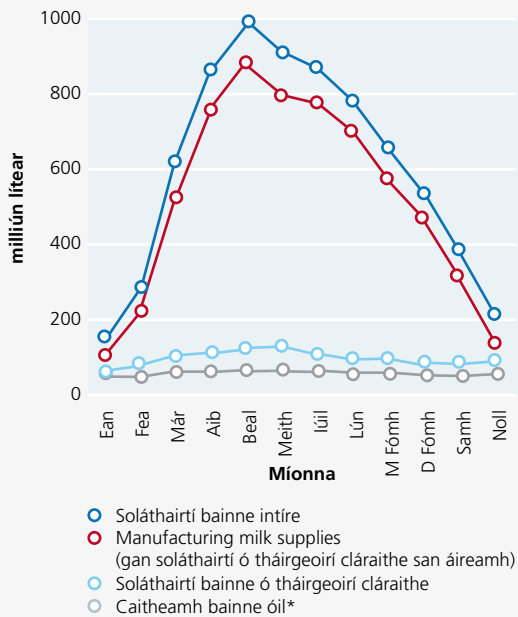
● Táirgí Déiríochta Monaraithe 94%
● Bainne lena Chaitheamh mar Leacht 6%

TÁBLA 1.0 SÉASÚRACHT NA SOLÁTHAIRTÍ BAINNE INTÍRE (DE RÉIR EARNÁLA)

Bliain	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
	Cóimheasa míosúla ard/íseal															
Bainne Monarchan	9.5	8.7	11.1 ¹	8.6	8.6	9.1	6.8	8.7	8.1	7.1	8.2	8.7	8.2	8.0	8.2	8.9
Bainne Leachtach	2.1	2.0	2.3 ¹	1.8	1.9	1.8	1.8	1.9	1.7	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8	1.9	2.0
Gach Bainne	6.7	6.3	7.6 ¹	5.9	5.8	5.6	5.1	5.8	4.9	5.4	5.6	5.7	5.5	5.5	5.6	6.1

¹ Dá ndéanfaí ardluachanna agus íseal-luachanna na míonna a ríomh tar éis gur cuireadh deireadh leis an gcuóta, is éard a bheadh sna cóimheasa ná 6.6, 1.7 agus 4.8. Foinsé: An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara/An Phríomhoifig Staidrimh

FÍOR 1.2 SOLÁTHAIRTÍ INTÍRE, SOLÁTHAIRTÍ BAINNE MONARCHAN, SOLÁTHAIRTÍ DE RÉIR TÁIRGEOIRÍ CLÁRAITHE AGUS CAITHEAMH BAINNE ÓIL (MÍOSÚIL) 2017

* Bainne a díoladh chun óil laistigh den Stát, lena n-áirítear allmhairí bulcbhainne agus allmhairí bainne phacáistithe.
 Foinsí: An Phríomhoifig Staidrimh/An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne

1.2 Soláthairtí Bainne ó Tháirgeoirí Cláraithe

Is grúpa suntasach táirgeoirí iad na táirgeoirí bainne cláraithe san earnáil soláthair bainne intíre: cuimsíonn siad 11% de na táirgeoirí bainne go léir agus soláthraíonn siad 14% de na soláthairtí bainne intíre.

Ní hamháin go soláthraíonn siad na riachtanais bainne intíre ar feadh na bliana ar fad le haghaidh bainne óil ach thairis sin soláthraíonn siad 8% de na soláthairtí bainne monarchan ar fad don tír.

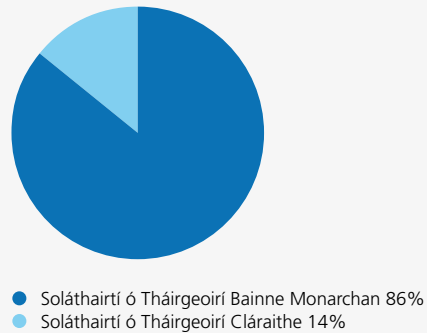
Tháinig méadú 65 milliún lítear nó 7% ar mhéid iomlán na soláthairtí bainne ón 1,808 táirgeoir cláraithe sa Stát faoi chonarthaí Ar Feadh na Bliana ar Fad (AYR) agus conarthaí na Míonna Geimhridh Amháin in 2016/17, go dtí 1,011 milliún lítear, i gcomparáid le 946 milliún lítear sa bhliain 2015/16.

B'ionann na soláthairtí lena bpróiseáil chun óil agus 486 milliún lítear, nó 48% de na soláthairtí go léir ó tháirgeoirí cláraithe, agus b'ionann na soláthairtí lena bpróiseáil le haghaidh táirgí déiríochta

monaraithe agus 525 milliún lítear, nó 52% de na soláthairtí iomlána.

Bhí na soláthairtí bainne a ceannaíodh faoi chonarthaí cláraithe lena bpróiseáil mar bhainne óil 9% níos mó ná díolacháin bainne úir na bpróiseálaithe in 2016/17, i gcomparáid le 8% in 2015/16, agus ba é an chúis ba mhó leis sin ná na socrúithe ceannacháin idir thréimhseacha idir próiseálaithe agus táirgeoirí i ndiaidh chomhdhlúthú an tionscail.

FÍOR 1.3 SOLÁTHAIRTÍ BAINNE INTÍRE 2017

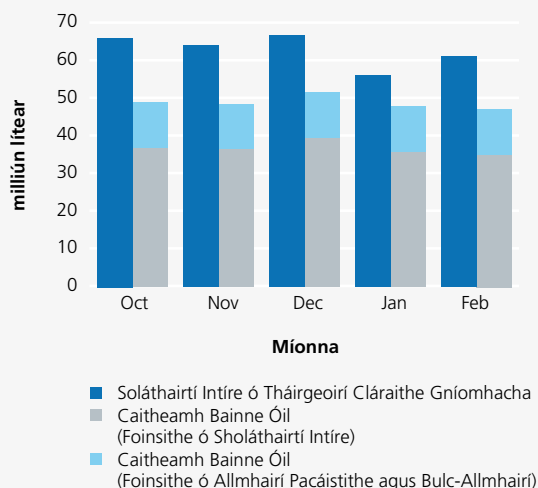
Bhí meánsoláthairtí bliantúla 585,000 lítear ag soláthraithe cláraithe faoi chonarthaí Ar Feadh na Bliana ar Fad in 2016/17 i gcomparáid le 563,000 lítear an bhliain roimhe sin – méadú 4%

1.3 Soláthairtí Geimhridh Bainne

I gcúig mhí fhorordaithe an gheimhridh idir Deireadh Fómhair 2017 agus Feabhra 2018, sholáthair táirgeoirí cláraithe 324 milliún lítear san iomlán, sin méadú 12 mhilliún lítear nó 4% ar na soláthairtí sa tréimhse céanna in 2016/17, agus chuir siad clúdach soláthair 133% ar fáil de bhainne óil ar fud na tíre (lena n-áirítear allmhairí), is é sin 243 milliún lítear, nó clúdach soláthair 175% ar chaitheamh ó sholáthairtí intíre amháin.

I mí na Nollag 2017 agus mí Eanáir 2018, sholáthair táirgeoirí cláraithe 127 milliún lítear san iomlán, sin méadú 5 mhilliún lítear nó 4% ar na soláthairtí i leith na tréimhse céanna in 2016/17, agus chuir siad 27 milliún lítear ar fáil de bhreis ar an soláthar náisiúnta 100 milliún lítear bainne óil (lena n-áirítear allmhairí) sna míonna sin, clúdach soláthair 127%, nó clúdach soláthair 165% ar chaitheamh ó sholáthairtí intíre amháin.

FÍOR 1.4 SOLÁTHAIRTÍ BAINNE IN AGHAIDH NA MÍOSA AG TÁIRGEOIRÍ CLÁRAITHE AGUS CAITHEAMH BAINNE ÓIL 2017 (NA MÍONNA FORORDAITHE DEIREADH FÓMHAIR 2017 – FEBHRA 2018)

Foinsí: An Phríomhoifig Staidrimh/An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne

1.4 Allmhairí

Meastar gur 803 milliún lítear a bhí sna hallmhairí bulcbhainne isteach sa Stát lena bpróiseáil ag uachtarlanna agus sáslaigh phaisteartha, sin laghdú 10 milliún lítear nó 1% i gcomparáid le 2016. Ba ghluaiseachtaí trasteorann a tugadh ó Thuaisceart Éireann iad na hallmhairí bulcbhainne sin den chuid ba mhó agus iad comhionann le 11% de na soláthairtí intíre agus le 35% de sholáthairtí bainne bliantúla Thuaisceart Éireann in 2017.

B'ionann allmhairí bulcbhainne 739 milliún lítear lena bpróiseáil ina dtáirgí déiríochta monaraithe sa Stát agus 92% de na hallmhairí iomlána bainne, agus b'ionann allmhairí bulcbhainne 64 milliún lítear, lena bpróiseáil chun óil sa Stát, agus 8% de na hallmhairí bulcbhainne. Méadú 1 mhiliún lítear, nó 2%, a bhí i gceist leo i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin.

TÁBLA 1.5 ALLMHAIRÍ BULCBHAINNE MAR % DE NA SOLÁTHAIRTÍ BAINNE INTÍRE 2000-2017

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1996
	Milliún lítear																		
Soláthairtí	7,263	6,654	6,395	5,469	5,423	5,225	5,377	5,173	4,801	4,959	5,090	5,083	4,915	5,116	5,157	5,032	5,179	5,012	5,144
Allmhairí ¹ (bulc)	803	813	594	511	411	406	356	388	427	464	473	566	550	377	349	278	209	304	–
Allmhairí mar %	11	12	9	9	8	8	7	8	9	9	9	11	11	7	7	5	4	6	–

¹ POS

Meastar gur allmhairíodh 70 milliún lítear bainne úir i bpacáistí do thomhaltóirí, sin laghdú 10 milliún lítear nó 13% i gcomparáid leis an mbliain 2016.

B'ionann na hallmhairí bainne iomlána chun óil i bpacáistí do thomhaltóirí agus i mbulc lena bpróiseáil chun óil sa Stát agus 134 milliún lítear in 2017, sin laghdú 9 milliún lítear, nó 6%, i gcomparáid le 2016.

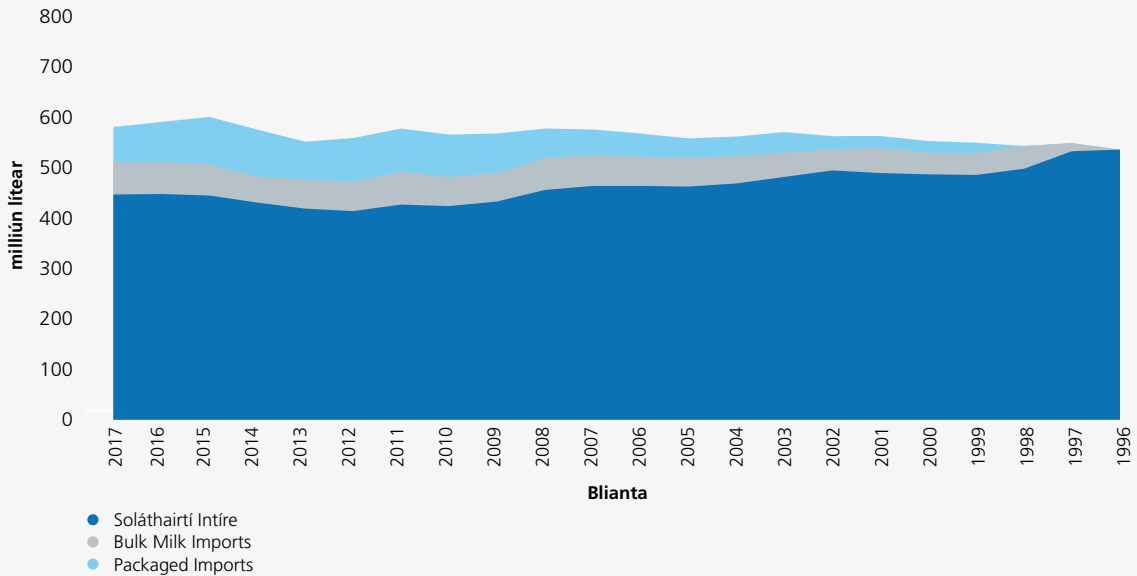
TÁBLA 1.6 ALLMHAIRÍ BULCBHAINNE AGUS BAINNE PHACÁISTITHE CHUN ÓIL 2000-2017

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1996
	Milliún lítear																		
Pacáí do Thomhaltóirí	70*	80*	94*	93*	89	86	86	84	78	59	50	46	40	38	41	26	24	23	0
Bulc	64	63	62	52	57	59	65	58	57	63	62	58	55	55	48	42	50	43	0
Allmhairí iomlána	134	143	156	145	146	145	151	142	135	122	112	104	95	93	89	68	74	66	0

* Meastacháin de chuid na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne

FÍOR 1.7 AN SCIAR DEN MHARGADH INTÍRE BAINNE LEACHTAIGH ATÁ AG ALLMHAIRÍ 1996-2017

Bhí sciar 77% de mhargadh bainne úir an Stáit ag soláthairtí intíre, agus is sciar 23% den mhargadh céanna sin a bhí ag allmhairí.

Ó 1996 i leith tá méadú tagtha ar allmhairí bainne úir chun óil go dtí thart ar 134 milliún lítear.

Tá sciar an mhargaidh de sholáthairtí cláraithe intíre sa mhargadh bainne úir laghdaithe ó 100% in 1996 go dtí 77% in 2017, agus tá an sciar den mhargadh atá ag allmhairí méadaithe óna náid go dtí 23%.

Rinne próiseálaithe agus miondíoltóirí (monaraíochta agus bainne leachtaigh) 873 milliún lítear bulcbhainne san iomlán a allmhairiú ó Thuaisceart Éireann agus b'ionann é sin agus 12% de na soláthairtí bainne intíre.

Tuaisceart Éireann – Soláthairtí/Praghsanna Bainne

B'ionann méid na soláthairtí bainne i dTuaisceart Éireann sa bhliain 2017 agus 2,284 milliún lítear, sin méadú 86 milliún lítear nó 4% i gcomparáid leis an bhfigiúr leasaithe 2,198 milliún lítear i leith na bliana roimhe sin, agus tháinig na soláthairtí sin ó 2,635 feirmeoir déiríochta.

Bhí soláthairtí bainne na bliana ó Thuaisceart Éireann comhionann le 31% de sholáthairtí bainne intíre an Stáit.

Déantar os cionn 80% de sholáthairtí bainne bliantúla Thuaisceart Éireann a onnmhairiú mar tháirge deiridh nó mar bhainne amh.

Ón mbliain 1993 i leith, tá méadú 975 milliún lítear, nó 74%, tagtha ar sholáthairtí bliantúla bainne i dTuaisceart Éireann. Is méadú é ar éascaíodh dó mar gheall ar cheannach agus aistriú cuótaí bainne AE ón mBreatain Mhór. In 2017 rinneadh méid is ionann agus 82% den mhéadú ar sholáthairtí bainne i dTuaisceart Éireann ó 1993 a allmhairiú isteach sa Stát agus a phróiseáil ann.

TÁBLA 1.8 AN MÉID BAINNE ÓIL A CAITHEADH Ó SHOLÁTHAIRTÍ INTÍRE AGUS Ó ALLMHAIRÍ 2000-2016

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1996
	milliún lítear																		
Caitheamh	581	590	601	576	565	563	578	567	568	578	577	568	559	556	571	563	564	553	536
Soláthairtí intíre	447	447	445	431	419	418	427	425	433	456	465	464	464	463	482	495	490	487	536
Allmhairí lomlána	134	143	156	145	146	145	151	142	135	122	112	104	95	93	89	68	74	66	0
Soláthairtí Intíre mar % den Mhéid a Caitheadh	77	76	74	75	74	74	74	75	76	79	81	82	83	83	84	88	87	88	100
Allmhairí mar % den Mhéid a Caitheadh	23	24	26	25	26	26	26	25	24	21	19	18	17	17	16	12	13	12	0

Foinse: An Phríomhoifig Staidrimh/An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne

TÁBLA 1.9 SOLÁTHAIRTÍ BAINNE SA STÁT AGUS I dTUAISCEART ÉIREANN 2017

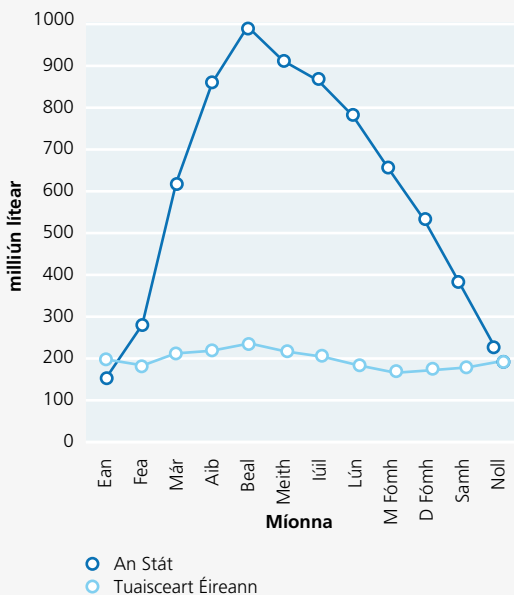
	Poblacht na hÉireann	Tuaisceart Éireann
Soláthairtí lomlána – m. lítear	7,263	2,284
Meánmhéid Saille lme	4.09	4.01
Meánmhéid Próitéine	3.48	3.26
Cóimheas míosúil ard/ íseal	6.7/1	1.4/1
Soláthraithe – líon*	17,000*	2,635
Meánlíon soláthairtí in aghaidh an tsoláthraí – lítir	427,000	867,000

* Meastacháin de chuid na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne

Tá difríocht mhór i gcónaí sa phatrún soláthair bhliantúil bainne i dTuaisceart Éireann i gcomparáid leis an Stát. Tá soláthairtí bainne ar fáil ar feadh na bliana go léir le cóimheas míosúil ard/íseal in 2017 de 1.4/1 i gcomparáid le 6.7/1 sa Stát.

Ba é a bhí i meánmhéid na soláthairtí bliantúla bainne in aghaidh an tsoláthraí i dTuaisceart Éireann in 2017 ná 867,000 lítear, is é sin le rá, níos mó ná dhá oiread mheánmhéid na soláthairtí bliantúla bainne in aghaidh an tsoláthraí de 427,000 lítear sa Stát.

FÍOR 1.10 SOLÁTHAIRTÍ BAINNE IN AGHAIDH NA MÍOSA – SA STÁT AGUS I dTUAISCEART ÉIREANN 2017

TÁBLA 1.11 SOLÁTHAIRTÍ BAINNE Ó THUAISCEART ÉIREANN

	Soláthairtí Bainne	
	m. lítear	Innéacs
1993	1,309	100
2002	1,764	135
2003	1,772	135
2004	1,776	136
2005	1,865	142
2006	1,902	145
2007	1,918	146
2008	1,902	145
2009	1,772	135
2010	1,850	141
2011	1,977	150
2012	1,995	151
2013	2,008	153
2014	2,198	168
2015	2,266	173
2016	2,198*	168
2017	2,284	174

Foinse: DARDNI

* Athbhreithnithe

Sa bhliain 2017, ba é an glan-mheánphraghas bliantúil a íocadh le táirgeoirí i dTuaisceart Éireann as ucht soláthairtí bainne ar feadh na bliana ar fad ná 32.59 c/l, sin méadú 7.9 c/l nó 32% i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin. Bhí an praghas sin 2.8 c/l nó 8% ní ba lú ná meánphraghas bliantúil na soláthairtí bainne monarchan sa Stát in 2017, is é sin 35.39 c/l.

2. AN MARGADH BAINNE ÚIR

Tá margadh bainne úir na hÉireann ar an margadh tomhaltóirí is mó le haghaidh bainne agus táirgí bainne sa Stát, agus bhí luach miondíola measta €517m aige in 2017.

Caitheadh 581 milliún lítear bainne leachtaigh úir sa tír anuraidh, laghdú 9 milliún lítear nó 2% ar an méid a caitheadh in 2016. Is í Éire atá sa chéad áit ar liosta na dtíortha san Aontas Eorpach agus ar domhan ina n-óltar an méid is mó bainne úir in aghaidh an duine, agus ólaimid 121 lítear in aghaidh an duine sa bhliain.

B'ionann díolacháin bainne gan bhearradh anuraidh agus 61% de na díolacháin bainne úir, agus b'ionann díolacháin bainne beagmhéathrais agus bainne bearrtha agus an 39% eile.

Bhí meánphragsanna miondíola náisiúnta an bhainne beagmhéathrais i bpacáistí 1 lítear amháin agus an bhainne gan bhearradh i bpacáistí 2 lítear in 2017, arna dtuairisciú ag an Phríomhoifig Staidrimh, cothrom le 104 c/l agus 169 c/2l faoi seach. Tháinig laghdú 1 c/l ar mheánphraghas na bpacáistí 1 lítear amháin (bainne beagmhéathrais), agus tháinig laghdú 2 c/l nó 1% ar phraghas na bpacáistí 2 lítear (bainne gan bhearradh) i gcomparáid le 2016.

Díoladh thart ar 75% den bhainne úr i bpacáistí 2 lítear nó níos mó agus díoladh thart ar 25% de i bpacáistí 1 lítear amháin nó níos lú.

Ar bhonn an díolacháin sin, measann an Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne gurbh é an meánphraghas miondíola náisiúnta sa tír i bpacáistí de gach méid ná 89 c/l in 2017 i gcomparáid le 90 c/l in 2016, sin laghdú 1 c/l nó 1%.

Ó 1995 go dtí 2011 thug an Phríomhoifig Staidrimh tuairisc ar mheánphraghas míosúil an bhainne gan bhearradh i bpacáistí 1 lítear amháin, agus i rith na tréimhse sin d'ardaigh an praghas 34 c/l nó 44%. Ó Eanáir 2012, scoir an Phríomhoifig Staidrimh de bheith ag tuairisciú ar mheánphraghas míosúil an bhainne gan bhearradh i bpacáistí 1 lítear amháin agus thosaigh sí ag tuairisciú ar phraghas an bhainne beagmhéathrais i bpacáistí 1 lítear amháin.

I dTábla 2.0, bhain an Ghníomhaireacht leas as meánphraghas an bhainne beagmhéathrais i bpacáistí 1 lítear amháin chun an praghasinnéacs tomhaltóirí ó 2012 go dtí 2017 a ríomh. Tríd is tríd, is ionann an praghas atá ar bhainne féinlipéid gan bhearradh agus bainne beagmhéathrais féinlipéid i bpacáistí 1 lítear amháin i ngrúpaí siopaí miondíola. I roinnt cásanna, áfach, d'fhéadfadh na praghsanna miondíola a ghearrtar ar bhrandaí bainne beagmhéathrais na bpróiseálaithe i bpacáistí 1 lítear a bheith níos airde ná na praghsanna miondíola a ghearrtar ar bhrandaí bainne gan bhearradh na bpróiseálaithe i bpacáistí 1 lítear amháin.

Tábla 2.0 INNÉACSANNA NA bPRAGHSANNA DO THOMHALTÓIRÍ/PRAGHSANNA BIA/PRAGHSANNA MIONDÍOLA BAINNE/PRAGHSANNA DO THÁIRGEOIRÍ

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
An Praghasinnéacs Tomhaltóirí	151	150	150	151	151	150	148	144	145	153	147	140	135	132	129	124	119	113	107	106	103	102	100
An Praghasinnéacs Bia	129	131	135	136	140	142	139	140	145	150	142	134	132	133	133	129	123	116	112	108	104	102	100
An Praghasinnéacs Bainne Miondíola																							
• bainne beagmhéathrais ¹	135	136	136	136	138	136	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
• bainne gan bhearradh ²	–	–	–	–	–	–	144	144	145	144	118	110	110	110	112	110	108	105	104	104	104	104	100
An Praghasinnéacs Táirgeoirí ³	116	91	97	116	118	104	108	99	89	115	108	93	94	98	98	100	102	98	98	98	100	104	100

Foinsí: An Phríomhoifig Staidrimh/An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne

¹ An Phríomhoifig Staidrimh – meánphraghas náisiúnta miondíola an bhainne beagmhéathrais i bpacáistí 1 lítear amháin (An Phríomhoifig Staidrimh ó Eanáir 2012).

² An Phríomhoifig Staidrimh – meánphraghas náisiúnta miondíola an bhainne gan bhearradh i bpacáistí 1 lítear amháin (An Phríomhoifig Staidrimh go Nollaig 2011).

³ An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne – meánphraghas náisiúnta don táirgeoir ar sholáthairt atá le próiseáil chun óil. Ní áirítear locaíochtaí préimhe déiríochta ón Aontas Eorpach is inioctha le faighteoirí incháilithe ó 2004 i leith.

TÁBLA 2.1 MEÁNPHRAGHSANNA BLIANTÚLA MIONDÍOLA BAINNE – PRAGHSANNA BLIANTÚLA BAINNE DO THÁIRGEOIRÍ/SCIAR NA dTÁIRGEOIRÍ DE PHRAGHAS MIONDÍOLA AN BHAINNE

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l
Pragsanna Miondíola – bainne beagmhéathrais ¹																							
– bainne gan bhearradh ²	104	105	105	105	106	105	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pragsanna do Tháirgeoirís ³	38.0	29.9	31.9	38.1	38.9	34.1	35.5	32.4	29.2	37.6	35.3	30.5	31.0	32.3	32.3	32.7	33.3	32.1	32.2	32.3	32.8	34.1	32.8
Praghas do Tháirgeoirí mar % de Praghas Miondíola ⁴	37%	28%	30%	36%	37%	32%	32%	29%	26%	34%	39%	36%	36%	38%	38%	38%	40%	40%	40%	40%	41%	43%	43%

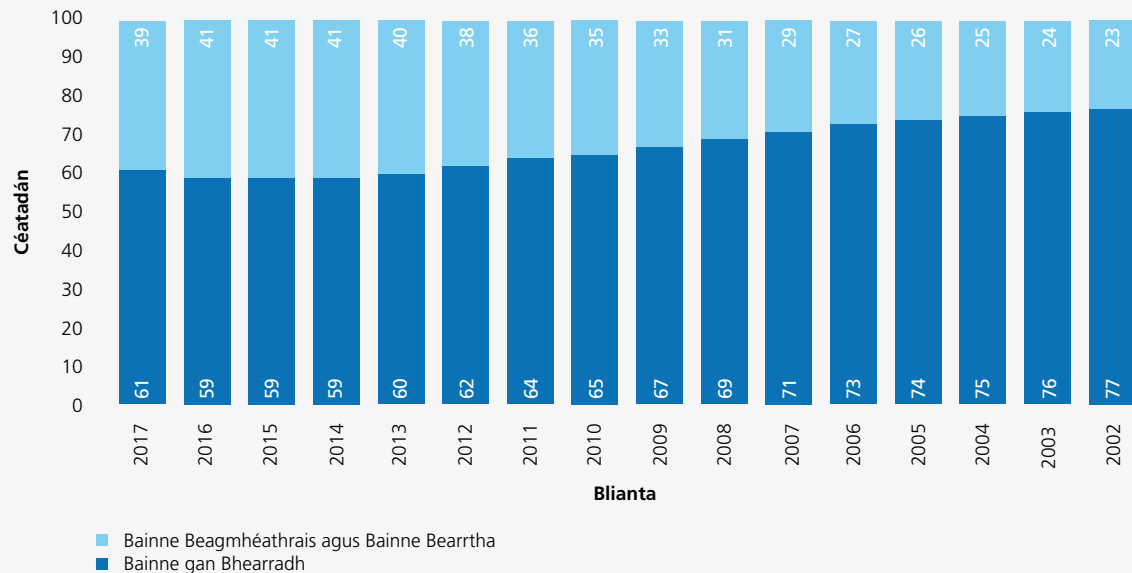
¹ An Phríomhoifig Staidrimh – meánphraghas náisiúnta bliantúil miondíola an bhainne beagmhéathrais i bpacáistí 1 lítir amháin (is ó Eanáir 2012 amháin a thugann an Phríomhoifig Staidrimh tuairisc ar bhainne beagmhéathrais i bpacáistí 1 lítir amháin).

² An Phríomhoifig Staidrimh – meánphraghas náisiúnta bliantúil miondíola an bhainne gan bhearradh i bpacáistí 1 lítir amháin.

³ An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne – meánphraghas náisiúnta bliantúil don táirgeoir ar bhainne atá le próiseáil chun óil.

⁴ An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne – bunaithe ar mheastachán na Gníomhaireachta gurb é 89 c/l meánphraghas náisiúnta miondíola an bhainne úir i bpacáistí de na méideanna éagsúla go léir, bheadh praghas na dtáirgeoirí mar chéatadán den phraghas miondíola cothrom le 43% in 2017, i gcomparáid le 33% in 2016.

FÍOR 2.2 DÍOL BAINNE ÚIR – PRÓIFÍL TÁIRGE 2017 – 2002

Foinse: An Phríomhoifig Staidrimh

An Margadh Miondíola

Is iad na miondíoltóirí an príomhbhealach dáileacháin le haghaidh bainne úr, agus is iad a dháileann 79% den bhainne úr ar fad. Dar le foinsí sa tionscal gur fhan lónadóireacht ag 11% agus bhí díol ag leac an dorais fós ag 10%.

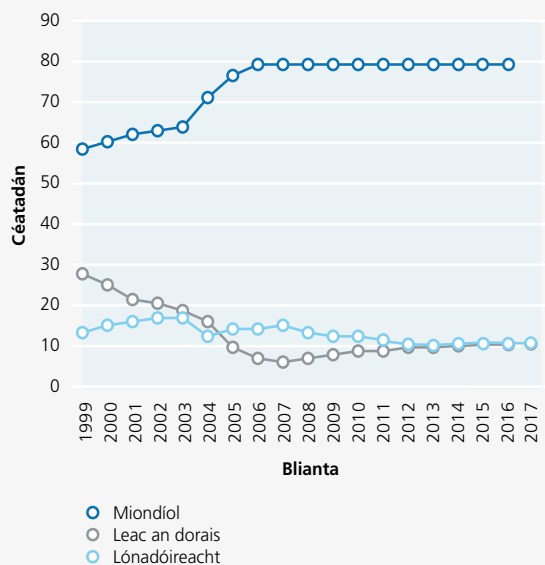
Bhí 70% de sciar mhargadh grósaeireachta na hÉireann ag na trí ghrúpa siopaí miondíola is mó in 2017 agus bhí sciar 93% den mhargadh ag na cúig ghrúpa is mó.

TÁBLA 2.3 SCJAR DEN MHARGADH GRÓSÆIREACHTA

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tesco	22	22	24	25	26	27	28	27	26	26	26	26	26	25	23	24
SuperValu	22	23	25	25	20	20	20	20	20	20	20	20	20	19	19	19
Dunnes	22	23	24	24	24	23	23	23	25	24	24	22	22	22	21	22
Lidl/Aldi	23	22	17	16	14	12	12	12	11	10	7	6	6	5	6	1
Superquinn	-	-	-	-	5	6	5	7	7	8	8	8	8	9	8	9
Centra	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	2	3	2	3	3	3
Spar	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	2	2	2	3	3	2
Cinn eile	3	2	2	2	3	4	4	7	7	8	11	13	14	14	17	20
Iomlán	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Foinse: RGDATA – meastachán

FÍOR 2.4 SCJAR DEN MHARGADH 1999 – 2017

Foinse: Meastachán ón Tionscal

Tá miondíoltóirí ar lascaire, ar mhéadaigh a sciar den mhargadh grósaeireachta go dtí 23% in 2017, i measc na bpríomháiteanna ina ndíoltar allmhairí bainne úr phacáistithe.

I dtaca le margadh bainne úir na hÉireann, meastar go bhfuil os cionn 62% den bhainne i siopaí miondíola á dhíol anois mar bhainne féinlipéid, dar le foinsí sa tionscal.

Bhí bainne féinlipéid i bpacáistí 2 lítear á mhiondíol ar lascaire 27% ar an meán i gcomparáid le bainne brandáilte na bpróiseálaithe.

3. CONARTHAÍ CLÁRAITHE/PRAGHSANNA

TÁBLA 3.0 CINEÁLACHA CONARTHAÍ

Bliain Bhainne	Conarthaí Iomlána	Ar Feadh na Bliana ar Fad	Míonna Geimhridh
1995/96	3,344	3,206	138
1996/97	3,284	3,151	133
1997/98	2,908	2,783	125
1998/99	2,833	2,709	124
1999/00	2,762	2,642	120
2000/01	2,837	2,725	112
2001/02	2,720	2,620	100
2002/03	2,736	2,583	153
2003/04	2,656	2,510	146
2004/05	2,336	2,199	137
2005/06	2,282	2,104	178
2006/07	2,079	1,908	171
2007/08	2,008	1,861	147
2008/09	1,992	1,849	143
2009/10	1,995	1,862	133
2010/11	1,950	1,790	160
2011/12	1,936	1,824	112
2012/13	1,883	1,769	114
2013/14	1,867	1,759	108
2014/15	1,725	1,623	102
2015/16	1,754	1,657	97
2016/17	1,808	1,706	102

Clár Conarthaí amhail an 31 Nollaig gach bliain. Coinnítear an Clár Conarthaí mar chláir oscailte.

Féadfaidh Príseálaithe agus Tairgeoirí conarthaí a chlárú i dtaca le blianta bainne aonair. Leantar de chlárú conarthaí ar feadh na bliana ar fad. Féach Clár na dTairgeoirí in Aguisín 2.

- ▶ Tháinig méadú ar líon na gconarthaí cláraithe i leith soláthar bainne go dtí 1,808, sin 54 conradh de bhreis ar an mbliain roimhe sin.
- ▶ Tháinig méadú 49 conradh, go dtí 1,706, ar líon na gconarthaí Ar Feadh na Bliana ar Fad (AYR), de bharr tairgeoirí nua a bheith cláraithe le 2 phríseálaithe, agus tháinig méadú 5 chonradh, go dtí 102, ar líon na gconarthaí geimhridh.
- ▶ Bhí conarthaí Ar Feadh na Bliana ar Fad (AYR) fós ar an bpríomhchineál conartha, agus chlúdaigh siad 94% de na conarthaí agus 99% de na soláthairtí bainne, mar a bhí amhlaidh an bhliain roimhe sin.
- ▶ Chlúdaigh conarthaí geimhridh 6% de na conarthaí agus 1% de na soláthairtí bainne.
- ▶ Le 10 mbliana anuas, tá líon na gconarthaí cláraithe laghdaithe ó 2,079 go dtí 1,808, sin laghdú 271, nó 13%.

TÁBLA 3.1 AICMIÚ CONARTHAÍ CLÁRAITHE DE RÉIR CINEÁIL/SOLÁTHAIRTÍ

	Conarthaí				Soláthairtí Bainne			
	2016/17		2015/16		2016/17		2015/16	
	Líon	%	Líon	%	m. lítear	%	m. lítear	%
Ar Feadh na Bliana ar Fad	1,706	94	1,657	94	479.5	99	477.9	99
Geimhreadh	102	6	97	6	6.5	1	5.9	1
Iomlán	1,808	100	1,754	100	486.0	100	483.8	100

- ▶ Na soláthairtí bainne a ceannaíodh faoi chonarthaí cláraithe in 2016/17, bhí siad 9% ní b'airde ná díolacháin bainne úir intíre, i gcomparáid le 8% ní b'airde in 2015/16. Is amhlaidh a bhí den chuid ba mhó mar gheall ar shocrúithe ceannaigh idirthréimhseacha idir próiseálaithe agus roinnt táirgeoirí tar éis comhdhlúthú.

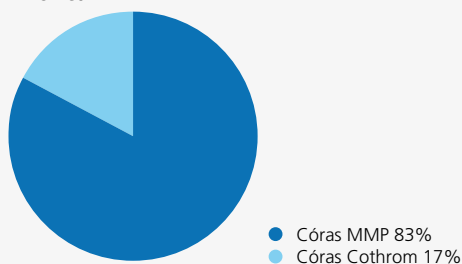
3.1 CÓRAIS PRAGHSÁLA CONARTHA

- ▶ Baineann próiseálaithe leas as dhá chóras praghsála bainne nuair a cheannaíonn siad bainne ó tháirgeoirí lena phróiseáil chun óil, is iad sin Córas Phraghas an Bhainne Monarchan móide Bónas (Córas MMP) agus Córas an Phraghais Chothroim (Córas COTHROM).
- ▶ Faoin gCóras MMP, bíonn praghas an bhainne nasctha le praghas míosúla an phróiseála ar bhainne monarchan, mar aon le difreálaigh phraghais i leith comhábhar, agus íoctar é sin móide íocaíochtaí bónais, idir íocaíochtaí athraitheacha agus íocaíochtaí seasta, i dtreimhsí an gheimhridh, a mhaireann idir ceithre mhí agus sé mhí. D'íoc roinnt próiseálaithe cláraithe bónais ísle mhíosúla freisin i míonna an tsamhraidh.
- ▶ Faoin gCóras COTHROM, íoctar as bainne ar phraghas míosúil cothrom in aghaidh an lítir, gan aon difreálach praghais maidir le comhábhair an bhainne. Íoctar praghsanna níos airde i rith mhíonna an gheimhridh.
- ▶ In 2016/17, cuireadh an Córas MMP i bhfeidhm i gcás 83% de na conarthaí AYR, i gcomparáid le 86% in 2015/16, agus i gcás 78% de sholáthairtí bainne i gcomparáid le 80% de sholáthairtí bainne in 2015/16.
- ▶ Cuireadh an Córas COTHROM i bhfeidhm i gcás 17% de na conarthaí AYR, i gcomparáid le 14% in 2015/16, agus i gcás 22% de na soláthairtí bainne i gcomparáid le 20% díobh in 2015/16.

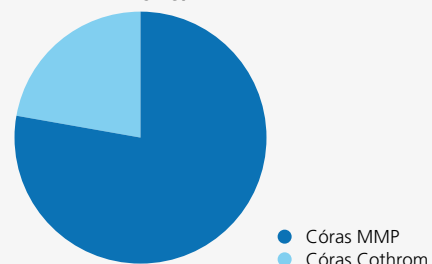
TÁBLA 3.2 CONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD DE RÉIR CINEÁIL AGUS CÓRAS PRAGHSÁLA

Córais Phraghsála	Conarthaí				Soláthairtí Bainne			
	2016/17		2015/16		2016/17		2015/16	
	Líon	%	Líon	%	m. lítear	%	m. lítear	%
CÓRAS MMP	1,410	83	1,427	86	375.9	78	383.3	80
CÓRAS COTHROM	296	17	230	14	103.6	22	94.6	20
AYR IOMLÁN	1,706	100	1,657	100	479.5	100	477.9	100

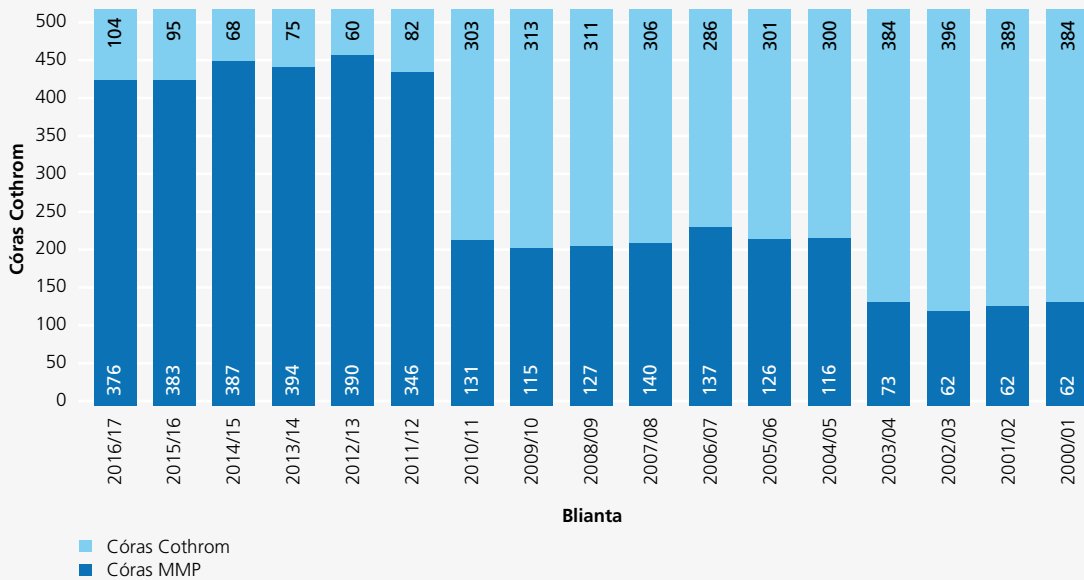
FÍOR 3.3 CÓRAIS PHRAGHSÁLA/CONARTHAÍ 2016/17

FÍOR 3.4 CÓRAIS PHRAGHSÁLA/SOLÁTHAIRTÍ BAINNE 2016/17

FÍOR 3.5 CONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD – CÓRAIS PHRAGHSÁLA/SOLÁTHAIRTÍ 2000/01 – 2016/17

Tábla 3.6 MEÁNPHRAGHSANNA BLIANTÚLA A ÍOCADH AR BHAINNE FAOI CHONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD – 2016/17 AGUS 2015/16

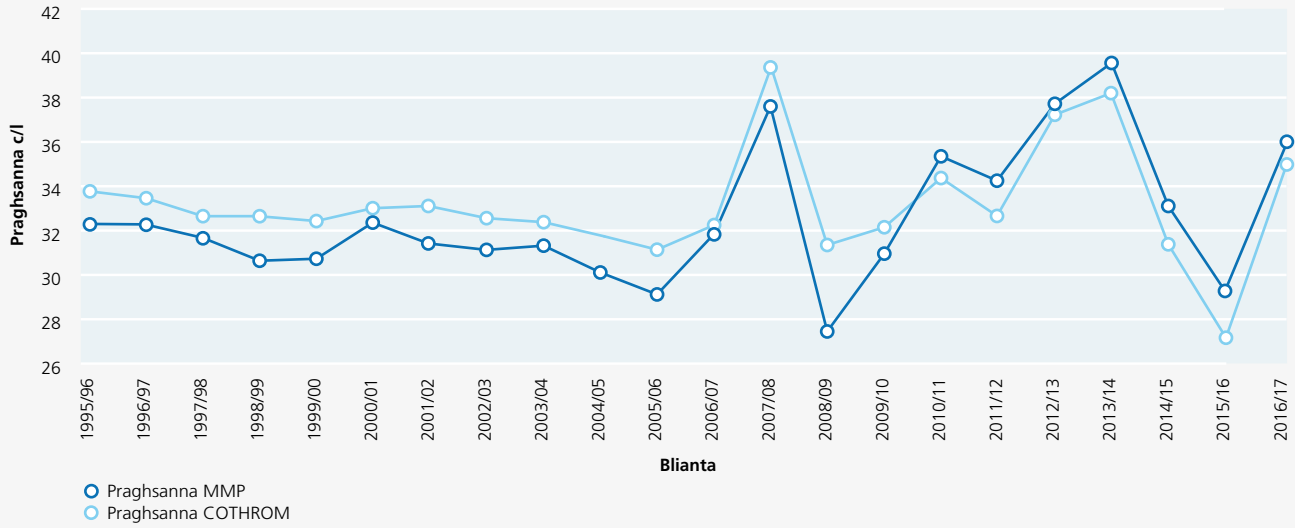
Córais Phraghsála	Praghsanna ar an Meán		Laghdú ar Praghsanna	Conarthaí	Soláthairtí Bainne
	2016/17	2015/16			
	c/lítear	c/lítear			
MMP	36.88	29.26	7.62	1,410	375.9
COTHROM	35.12	27.12	8.00	296	103.6
Conarthaí AYR	36.50	28.84	7.66	1,706	479.5

Baineann na praghsanna le conarthaí AYR faoina gcuirtear an Córas MMP agus an Córas COTHROM i bhfeidhm agus is praghsanna iad atá infhála ar bhainne ar fhágáil na feirme, gan CBL san áireamh agus gach bónas caighdeán agus bónas eile san áireamh iontu, agus sula mbaintear pionóis agus tobhaigh reachtúla astu. Déantar praghsanna a ualú de réir na dtóirteanna a cheannaítear gach mí. I gcás conarthaí faoina gcuirtear an Córas MMP i bhfeidhm, bíonn na praghsanna nasctha le praghsanna míosúla monarchan agus bónaís curtha leo, idir íocaíochtaí athraitheacha agus íocaíochtaí seasta. I gcás inar athraíodh an Córas Phraghsála i gconradh i rith na bliana bainne, aicmíodh an conradh de réir an phríomh-Chórais Phraghsála a cuireadh i bhfeidhm i rith na bliana.

- ▶ Ba é an meánphraghas a íocadh faoi chonarthaí an Chórais AYR MMP in 2016/17 ná 36.88 c/l, sin méadú 7.62 c/l nó 26% i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin.
- ▶ Ba é an meánphraghas a íocadh faoi chonarthaí an Chórais AYR COTHROM in 2016/17 ná 35.12 c/l, sin méadú 8 c/l nó 29% i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin.
- ▶ Ba é an meánphraghas a íocadh faoi gach conradh AYR in 2016/17 ná 36.50 c/l, sin méadú 7.66 c/l nó 27% i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin.
- ▶ Bhí an meánphraghas bliantúil de 36.88 c/l faoin gCóras MMP 1.76 c/l níos airde ná an meánphraghas bliantúil a íocadh faoin gCóras COTHROM.
- ▶ Cheannaigh sé phróiseálaí soláthairtí faoin gCóras MMP amháin ina gcuid conarthaí.
- ▶ Cheannaigh trí phróiseálaí soláthairtí faoin gCóras COTHROM amháin ina gcuid conarthaí.
- ▶ Cheannaigh dhá phróiseálaí soláthairtí faoin gCóras COTHROM agus faoin gCóras MMP araon.
- ▶ Tá sceideal ina dtaispeántar meánphraghsanna bliantúla faoi chonarthaí AYR ó 1995/96 leagtha amach in Aguisín 3 (Tábla A).

FÍOR 3.7 CONARTHAÍ AYR – MEÁNPHRAGHSANNA BLIANTÚLA MMP AGUS COTHROM 1995/96 – 2016/17

Féach Aguisín 3 (Tábla A).

3.2 PRÍOMHCHONARTHAÍ AYR – PRAGHSANNA A ÍOCADH IN 2016/17 AGUS 2015/16

- Seo thíos tábla ina bhfuil na meánphraghsanna bliantúla a íocadh ar bhainne faoin naoi gconradh ba mhó, lena gclúdaítear 80% de na conarthaí AYR agus 82% de sholáthairtí bainne AYR

TÁBLA 3.8 CONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD – NA PRAGHSANNA A ÍOCADH – NA CONARTHAÍ BA MHÓ

CONARTHAÍ AN CHÓRAIS MMP							
Cineálacha Conartha	Meánphraghsanna Bliantúla Móide Bónais ¹		Meán Bliantúil na mBónas Míosúil		Bunphraghsanna		Athrú ar na Meánphraghsanna Bliantúla
	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16	Méaduithe
	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l
A1	37.61	29.44	4.84	5.44	32.77	24.00	8.17
B1	35.87	27.56	2.66	2.41	33.21	25.15	8.31
B2	34.69	28.03	4.02	4.26	30.67	23.77	6.66
D	36.86	29.74	3.91	4.00	32.95	25.74	7.12
F	36.78	29.19	3.82	3.79	32.96	25.40	7.59
B	36.13	29.20	2.23	3.25	33.90	25.95	6.93
H	36.34	30.08	3.29	3.92	33.05	27.77	6.26

CONARTHAÍ AN CHÓRAIS CHOTHROIM							
Cineálacha Conartha	Meánphraghsanna Bliantúla ¹		Praghsanna Geimhrídh (6 mhí)		Praghsanna Samhraidh (6 mhí)		Athrú ar na Meánphraghsanna Bliantúla
	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16	Méaduithe
	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l	c/l
D1	33.94	27.85	36.28	33.10	31.92	23.51	6.09
J	35.04	27.32	35.14	32.45	34.94	23.85	7.72

¹ Gan CBL san áireamh.

3.3 CONARTHAÍ GEIMHRIDH – PRAGHSANNA A ÍOCADH

TÁBLA 3.9 CONARTHAÍ GEIMHRIDH – PRAGHSANNA/SOLÁTHAIRTÍ

Córais Phraghsála	Conarthaí		Soláthairtí Bainne		2016/17	2015/16
	Líon	%	m. lítear	%	Meánphraghas – Míonna Geimhridh c/lítear	Meánphraghas – Míonna Geimhridh c/lítear
Córas MMP	79	77	4.8	74	44.42	39.46
Córas COTHROM	23	23	1.7	26	36.31	35.30
Iomlán	102	100	6.5	100	42.28	38.75

Faoi na conarthaí geimhridh, geallann táirgeoir bainne a sholáthar i gcomhair a phróiseála chun óil i rith roinnt de mhíonna forordaithe an gheimhridh nó iad go léir (Deireadh Fómhair go Feabhra). Clúdaíodh 6.5 milliún lítear bainne faoi na 102 conradh geimhridh (méadú 0.6 milliún lítear ar an mblain roimhe sin) agus b'ionann é sin agus 6% de na conarthaí go léir agus 1% de na soláthairtí bainne.

3.4 GACH CONRADH – PRAGHSANNA A ÍOCADH – BLIANTA BAINNE

Ba é an meánphraghas a íocadh faoi gach conradh, idir Chonarthaí Ar Feadh na Bliana ar Fad agus Chonarthaí i leith na Míonna Geimhridh Amháin in 2016/17 ná 36.58 c/l, sin méadú 7.62 c/l nó 26% i gcomparáid leis an mblain bhainne roimhe sin.

TÁBLA 3.10 PRAGHSANNA A ÍOCADH FAOI GACH CONRADH AGUS GACH CÓRAS PRAGHSÁLA

Tréimhse	2016/17 1,808 conradh 486 milliún lítear	2015/16 1,754 conradh 484 milliún lítear	54 conradh 2 mhiliún lítear
	c/litre	c/litre	c/litre
Míonna geimhridh Deireadh Fómhair–Márta (6)	37.88	33.12	4.76
Míonna samhraidh Aibreán – Meán Fómhair (6)	35.14	24.86	10.28
Meánphraghsanna Bliantúla	36.58	28.96	7.62

Baineann na praghsanna le conarthaí AYR agus conarthaí Geimhridh faoina gcuirtear an Córas MMP agus an Córas COTHROM i bhfeidhm agus is praghsanna iad atá infhála ar bhainne ar fhágáil na feirme, gan CBL san áireamh agus gach bónas caighdeán agus bónas eile san áireamh iontu, agus sula mbaintear pionóis agus tobhaigh reachtúla astu. Déantar praghsanna a ualú de réir na dtoirteanna a cheannaítear gach mí. Tá caighdeánú déanta ar na tréimhsí íocaíochta i leith gach conartha ionas gur tréimhse sé mhí atá i gceist ina ndéantar íocaíocht bhreise gheimhridh (Deireadh Fómhair go Márta) mar aon le tréimhse shamhraidh sé mhí (Aibreán go Meán Fómhair).

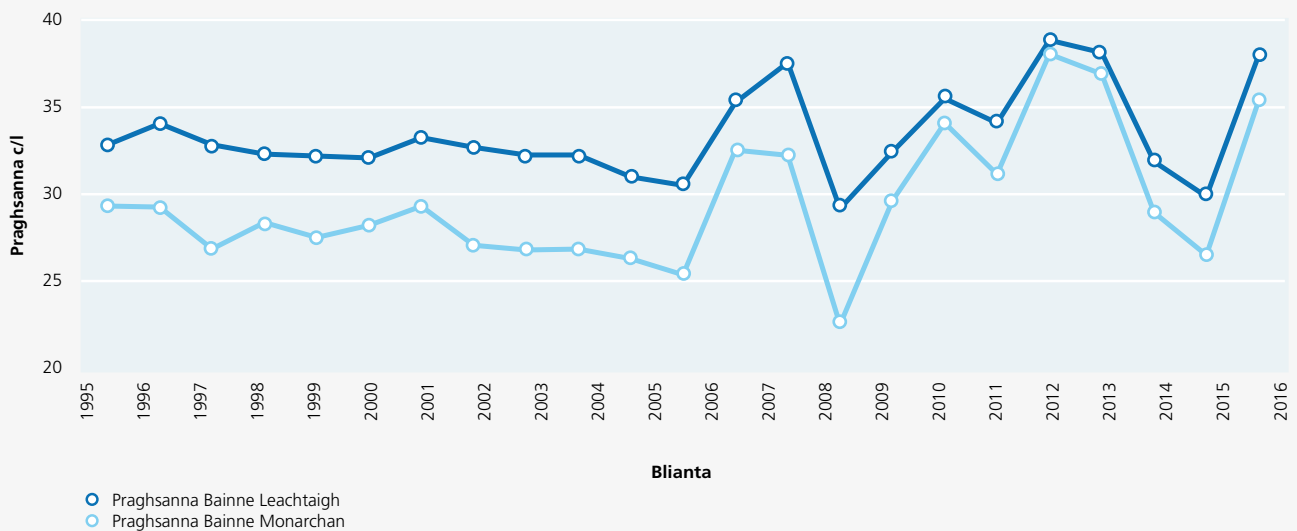
3.5 PRAGHSANNA BAINNE 2017

MEÁNPHRAGHSANNA BAINNE LEACHTAIGH AGUS PRAGHSANNA MONARCHAN IN AGHAIDH NA BLIANA

- ▶ Sa bhliain féilire 2017, lena n-áirítear na chéad trí mhí den bhliain bhainne 2017/18, ba é an meánphraghas bliantúil a íocadh faoi na conarthaí cláraithe uile (conarthaí AYR agus conarthaí Geimhridh) ná 38.00 c/l. Bhí an praghas sa bhliain féilire sin 1.42 c/l ní b'airde ná an meánphraghas bliantúil 36.58 c/l a íocadh sa bhliain bhainne 2016/17 mar gheall ar phraghsanna monarchan ní b'airde a d'íoc na próiseálaithe i ráithe dheiridh na bliana 2017 i gcomparáid le ráithe dheiridh na bliana 2016.
- ▶ In 2017, íocadh meánphraghas bliantúil 38.00 c/l faoi na conarthaí cláraithe go léir, an tríú praghas ab airde riamh agus bhí sé sin 8.13 c/l nó 27% ní b'airde ná an meánphraghas bliantúil 29.87 c/l a íocadh in 2016.
- ▶ Ba é an meándreasacht bhliantúil i leith bainne leachtach a íocadh faoin gCóras MMP in 2017 ná 3.70 c/l, suim a bhí 0.17 c/l ní b'ísle ná luach na bliana 2016.
- ▶ I gcás soláthairtí cláraithe ar íocadh astu faoin gCóras MMP, ba é an meánphraghas bliantúil a íocadh ná 38.38 c/l, sin méadú 8.12 c/l nó 27% i gcomparáid le 2016.

- ▶ I gcás soláthairtí cláraithe ar íocadh astu faoin gCóras COTHROM, ba é an meánphraghas bliantúil a íocadh ná 36.26 c/l, sin méadú 8.71 c/l nó 32% i gcomparáid le 2016. Bhí an meánphraghas bliantúil COTHROM 2.12 c/l nó 6% ní b'ísle ná an meánphraghas bliantúil MMP.
- ▶ B'ionann an meánphraghas bliantúil i leith soláthairtí bainne monarchan in 2017, gan CBL san áireamh agus tar éis táillí bailiúcháin, agus 35.39 c/l, sin méadú 8.90 c/l, nó 34%, ar mheánphraghas bliantúil na soláthairtí sin in 2016, 26.49 c/l.
- ▶ Ba é an difreálach in 2017 idir an meánphraghas bliantúil don táirgeoir le haghaidh soláthairtí bainne chun óil, 38.00 c/l, agus an meánphraghas bliantúil don táirgeoir i gcomhair soláthairtí bainne monarchan, 35.39 c/l, ná 2.61 c/l, sin laghdú 0.77 c/l i gcomparáid leis an difreálach 3.38 c/l in 2016.
- ▶ Bunaithe ar an gcion solad céanna tríd is tríd a bheith i soláthairtí bainne leachtaigh agus bainne monarchan in 2017, b'ionann an difreálach bliantúil idir meánphraghas an bhainne leachtaigh agus meánphraghas coigeartaithe an bhainne monarchan agus suim mheasta 3.37 c/l, i gcomparáid le 4.00 c/l in 2016. Aguisín 3 (Tábla B (ii)).
- ▶ Tá sceideal ina dtaispeántar na meánphraghsanna bliantúla bainne don táirgeoir i gcomhair bainne óil agus i gcomhair soláthairtí lena bpróiseáil i gcomhair monaraíochta ó 1995 i leith leagtha amach in Aguisín 3 (Tábla B (i)).

FÍOR 3.11 PRAGHSANNA BAINNE DON TÁIRGEOIR – MEÁIN BHLIANTÚLA – BAINNE LEACHTACH/BAINNE MONARCHAN 1995-2017

4. PRÓISEÁLAI THE

TÁBLA 4.0 STRUCHTÚR NA gCONARTHAÍ CLÁRAITHE DE RÉIR BHANDAÍ SOLÁTHAIR NA bPRÓISEÁLAI THE CLÁRAITHE 2016/17

Bandaí soláthair bainne m. lítear	Líon na bpróiseálaithe	Conarthaí cláraithe		Soláthairtí cláraithe	
		líon	%	m. lítres	%
0-20	7	193	11	40.7	9
20-40	2	220	12	54.8	11
Over 40	3	1,395	77	390.5	80
IOMLÁN	12	1,808	100	486.0	100

Amhail an 31 Nollaig 2015

- ▶ Tá struchtúr an tionscail thar a bheith comhchruinnithe. Ba iad na trí phróiseálaí a raibh soláthairtí bliantúla de bhreis is 40 milliún lítear bainne acu lena phróiseáil chun óil ba bhun le 77% de na conarthaí cláraithe agus 80% de na soláthairtí cláraithe bainne.
- ▶ Áiríodh i measc an 12 phróiseálaí chláraithe próiseálaí amháin a bhí cláraithe mar tháirgeoir freisin.
- ▶ Bhí 14 ionad teaschóireála ceadúnaithe i dtaobh bainne a phróiseáil chun óil sa Stát amhail an 31 Nollaig 2017, agus bhí dhá cheann déag de na hionaid sin á n-oibriú ag an 12 phróiseálaí a bhí cláraithe leis an nGníomhaireacht.
- ▶ Bhí dhá phróiseálaí ann a oibríonn gléasraí sa Stát i leith bainne a phróiseáil chun óil (lena n-áirítear bainne UTC) agus ar próiseálaithe iad nach bhfuil cláraithe leis an nGníomhaireacht.
- ▶ Ba é a bhí sa mheánmhéid bliantúil soláthairtí bainne a próiseáladh in aghaidh an ionaid arna oibriú ag próiseálaithe cláraithe ná 40.5 milliún lítear.

AGUISÍN 1

CRUINNITHE NA GNÍOMHAIREACHTA

Comhaltaí	Cruinnithe ar Freastalaíodh orthu in 2016
Donncha Ó Murchú – Cathaoirleach	6
Aodhán Ó Casthasaigh	6
Tadhg Ó Ciosáin	4
Donncha Ó Faogáin	5
Liam Ó Lionnáin	6
Pádraig Ó Maolagáin	6
T.S. Ó Flannagáin	6
Antaine Ó Drisceoil	6
Eoghan Mac Suibhne	3
Proinsias Tóibín	4
Uaitear Ó Maoldomhnaigh	4
Seán Foster	6
Risteard Ó Donnchú	6
Micheál Mac Giolla Chaoin	4

Thionóil an Ghníomhaireacht sé cinn de chruinnithe i rith na bliana agus d'fhreastail 86% de na comhaltaí orthu.

Bhí cruinniú amháin ag an gCathaoirleach agus an Príomhfheidhmeannach le hoifigigh ón Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara agus thug siad eolas cothrom le dáta dóibh maidir le rialú an tsoláthair bhainne a phróiseáiltear chun óil agus maidir le hearnáil an bhainne leachtaigh.

Bíonn teagmháil rialta ag an nGníomhaireacht, trína feidhmeannas, le hionadaithe as Teagasc, ón gComhairle Náisiúnta Déiríochta, ón gCumann Náisiúnta Déiríochta, ó Fheirmeoirí Aontaithe na hÉireann, agus le grúpaí agus le heagraíochtaí eile.

D'iarr an Ghníomhaireacht comhairle ar eacnamaithe a bhfuil saineolas acu maidir le gnéithe éagsúla d'earnáil an bhainne leachtaigh i gcaitheamh na bliana.

Ba é an tUasal Denis Fagan ainmní na Gníomhaireachta ar Bhord na Comhairle Náisiúnta Déiríochta in 2017.

Tionóladh dhá chruinniú den Choiste Iniúchóireachta agus Riosca in 2017.

AGUISÍN 2

CLÁR NA dTÁIRGEOIRÍ

A. CLÁR NA dTÁIRGEOIRÍ

Blianta Bainne	Táirgeoirí Cláraithe	Táirgeoirí Díchláraithe	Táirgeoirí Nua
1995/96	3,360	2	2,472
1996/97	3,344	57	41
1997/98	3,300	142	98
1998/99	3,181	129	10
1999/00	3,209	66	94
2000/01	3,359	25	175
2001/02	3,093	282	16
2002/03	3,133	58	98
2003/04	2,716	486	69
2004/05	2,575	194	53
2005/06	2,492	141	58
2006/07	2,520	12	40
2007/08	2,371	161	12
2008/09	2,357	69	55
2009/10	2,367	84	94
2010/11	2,352	87	72
2011/12	2,034	339	21
2012/13	2,044	10	20
2013/14	2,039	32	27
2014/15	1,982	86	28
2015/16	1,841	178	37
2016/17	1,901	64	120

Clár na dTáirgeoirí amháin an 31 Nollaig gach bliain.

Fághtar táirgeoirí ar an gClár go dtí go gcuirtear an Ghníomhaireacht ar an eolas go bhfuil táirgeoirí scortha go buan de bheith ag soláthar bainne lena phróiseáil chun óil. I gcás roinnt táirgeoirí nach bhfuil conarthaí cláraithe acu, fághtar ar an gClár iad go dtí go bhfaighfear an fógra sin.

SOLÁTHAIRTÍ BAINNE

B. SOLÁTHAIRTÍ BAINNE CLÁRAITHE DE RÉIR CINEÁLACHA CONARTHA

Blianta Bainne	Iomlán	Ar Feadh na Bliana ar Fad	Míonna Geimhridh Amháin
	m. lítear	m. lítear	m. lítear
1995/96	497.3	488.4	8.9
1996/97	474.6	467.3	7.3
1997/98	434.6	427.3	7.3
1998/99	433.2	426.4	6.8
1999/00	436.9	428.7	8.2
2000/01	452.6	446.1	6.5
2001/02	458.7	451.6	7.1
2002/03	468.1	458.0	10.1
2003/04	465.5	457.4	8.1
2004/05	425.7	416.3	9.4
2005/06	438.7	427.4	11.3
2006/07	432.3	423.1	9.2
2007/08	454.8	446.3	8.5
2008/09	447.8	438.2	9.6
2009/10	435.6	427.5	8.1
2010/11	444.2	433.8	10.4
2011/12	435.0	428.5	6.5
2012/13	455.1	449.0	6.1
2013/14	475.4	469.2	6.2
2014/15	460.9	455.1	5.8
2015/16	483.8	477.9	5.9
2016/17	486.0	479.5	6.5

CÓRAIS PHRAGHSÁLA

C. CONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD – CÓRAIS PHRAGHSÁLA

Blianta Bainne	Conarthaí	Córais Phraghsála		% MMP	% COTHROM
		MMP	COTHROM		
1995/96	3,206	471	2,735	15	85
1996/97	3,151	455	2,696	14	86
1997/98	2,783	373	2,410	13	87
1998/99	2,708	418	2,290	15	85
1999/00	2,642	373	2,269	14	86
2000/01	2,725	350	2,375	13	87
2001/02	2,620	338	2,282	13	87
2002/03	2,583	344	2,239	13	87
2003/04	2,510	435	2,075	17	83
2004/05	2,199	513	1,686	23	77
2005/06	2,104	515	1,589	24	76
2006/07	1,908	460	1,448	24	76
2007/08	1,861	475	1,386	25	75
2008/09	1,849	479	1,370	26	74
2009/10	1,862	549	1,313	30	70
2010/11	1,790	526	1,264	29	71
2011/12	1,824	1,499	325	82	18
2012/13	1,769	1,524	245	86	14
2013/14	1,759	1,503	256	85	15
2014/15	1,623	1,384	239	85	15
2015/16	1,657	1,427	230	86	14
2016/17	1,706	1,410	296	83	17

D. CONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD – SOLÁTHAIRTÍ AGUS CÓRAIS PHRAGHSÁLA

Blianta Bainne	Soláthairtí	Córais Phraghsála		MMP	COTHROM
		MMP	COTHROM		
	m. lítear	m. lítear	m. lítear	%	%
1995/96	488.4	44.8	443.6	9	91
1996/97	467.3	72.7	394.5	15	85
1997/98	427.3	62.3	365.0	15	85
1998/99	426.4	76.4	350.0	18	82
1999/00	428.7	75.0	353.7	17	83
2000/01	446.1	62.5	383.6	14	86
2001/02	451.6	62.1	389.5	14	86
2002/03	458.0	61.6	396.4	13	87
2003/04	457.4	73.1	384.3	16	84
2004/05	416.3	116.3	300.0	28	72
2005/06	427.4	126.4	301.0	30	70
2006/07	423.1	136.8	286.3	32	68
2007/08	446.3	139.9	306.4	31	69
2008/09	438.2	126.9	311.3	29	71
2009/10	427.5	114.9	312.6	27	73
2010/11	433.8	130.8	303.0	30	70
2011/12	428.5	346.0	82.5	81	19
2012/13	449.0	389.5	59.5	87	13
2013/14	469.2	394.3	74.9	84	16
2014/15	455.1	386.7	68.4	85	15
2015/16	477.9	383.3	94.6	80	20
2016/17	479.5	375.9	103.6	78	22

AGUISÍN 3

PRAGHSANNA/DIFREÁLAIGH TÁIRGEOIRÍ BAINNE BLIANTÚLA AR AN MEÁN

TÁBLA A. CONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD – BLIANTA BAINNE 1995/96 GO DTÍ 2016/17 – MEÁNPHRAGHSANNA BLIANTÚLA/CÓRAS MMP/CÓRAS COTHROM/DIFREÁLACHA

Blianta Bainne	Meánphragsanna	Meánphragsanna MMP	Meánphragsanna COTHROM	Praghas MMP le hais Praghas COTHROM
	c/l	c/l	c/l	c/l
1995/96	N/A	32.30	33.77	(1.47)
1996/97	N/A	32.28	33.46	(1.18)
1997/98	32.50	31.67	32.65	(0.98)
1998/99	32.19	30.64	32.65	(2.01)
1999/00	32.15	30.73	32.43	(1.70)
2000/01	32.93	32.36	33.01	(0.65)
2001/02	32.92	31.42	33.11	(1.69)
2002/03	32.28	31.13	32.56	(1.43)
2003/04	32.25	31.32	32.38	(1.06)
2004/05	31.30	30.11	31.74	(1.63)
2005/06	30.56	29.12	31.12	(2.00)
2006/07	32.11	31.85	32.25	(0.40)
2007/08	38.84	37.60	39.38	(1.78)
2008/09	30.24	27.45	31.35	(3.90)
2009/10	31.84	30.96	32.15	(1.19)
2010/11	34.68	35.35	34.37	0.98
2011/12	33.94	34.25	32.66	1.59
2012/13	37.42	37.44	37.19	0.25
2013/14	39.35	39.56	38.21	1.35
2014/15	32.79	33.04	31.38	1.66
2015/16	28.84	29.26	27.12	2.14
2016/17	36.50	36.88	35.12	1.76

TÁBLA B (i). PRAGHSANNA AN BHAINNE DON TÁIRGEOIR – MEÁIN BHLIANTÚLA – 1995-2017
PRAGHSANNA LEACHTACHA/PRAGHSANNA MONARCHAN/DIFREÁLACHA

Blianta Féilire	Pragsanna – Bainne Leachtach ¹	Pragsanna – Bainne Monarchan ¹	Difreálach sa Phraghas
	c/l	c/l	c/l
1995	32.84	29.32	3.52
1996	34.07	29.26	4.81
1997	32.85	26.85	6.00
1998	32.31	28.37	3.94
1999	32.20	27.51	4.69
2000	32.09	28.21	3.88
2001	33.26	29.31	3.95
2002	32.70	27.06	5.64
2003	32.26	26.79	5.47
2004	32.26	26.84	5.42
2005	31.00	26.29	4.71
2006	30.51	25.36	5.15
2007	35.28	32.54	2.74
2008	37.58	32.24	5.34
2009	29.17	22.49	6.68
2010	32.44	29.62	2.82
2011	35.51	34.10	1.41
2012	34.10	31.15	2.95
2013	38.87	38.07	0.80
2014	38.15	36.92	1.23
2015	31.88	28.95	2.93
2016	29.87	26.49	3.38
2017	38.00	35.39	2.61

Foinsí: AN GHNÍOMHAIREACHT NÁISIÚNTA BAINNE/AN PHRÍOMH-OIFIG STAIRIMH

¹ Pragsanna gan CBL san áireamh, roimh thobhaigh agus tar éis táillí bailiúcháin

TÁBLA B (ii). PRAGHSANNA AN BHAINNE DON TÁIRGEOIR – MEÁIN BHLIANTÚLA – 2013-2017
PRAGHSANNA LEACHTACHA/PRAGHSANNA MONARCHAN/DIFREÁLACHA

Blianta Féilire	Pragsanna – Bainne Leachtach ¹	Pragsanna – Bainne Monarchan ¹	Difreálach sa Phraghas
2013	38.87	37.67 ²	1.20 ²
2014	38.15	36.51 ²	1.64 ²
2015	31.88	28.27 ²	3.61 ²
2016	29.87	25.87 ²	4.00 ²
2017	38.00	34.63 ²	3.37 ²

Foinsí: An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne/An Phríomh-Oifig Staidrimh

¹ Pragsanna gan CBL san áireamh, roimh thobhaigh agus tar éis táillí bailiúcháin

² Oigearthaite i leith choibhéis an mheánchion saille ime agus próitéine mar chéatadán

AGUISÍN 4

STRUCHTÚR SHOLÁTHAIRTÍ BAINNE NA dTÁIRGEOIRÍ CLÁRAITHE DE RÉIR CINEÁL CONARTHA – 2016/17 AGUS 2015/16

CONARTHAÍ AR FEADH NA BLIANA AR FAD

Bandaí Soláthair Bhliantúil	Conarthaí Cláraithe		Soláthairtí Iomlána		Soláthairtí chun Óil		Soláthairtí Monaraíochta		Meánsoláthairtí Chun Óil		% de Tháirgeoirí Cláraithe		% de Sholáthairtí Iomlána		% de Sholáthairtí Leachtacha		Soláthairtí Leachtacha % Soláthairtí Iomlána		
	2016/17	2015/16	m. lítear	m. lítear	m. lítear	m. lítear	m. lítear	m. lítear	'000s lítear	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16	2016/17	2015/16
<50,000	31	41	0.4	0.6	0.2	0.3	0.2	0.3	6	7	2	3	0	0	0	0	0	44	50
50,000-99,999	39	33	2.9	2.5	1.2	1.2	1.7	1.3	41	36	2	2	0	0	0	0	0	55	48
100,000-149,999	62	69	7.7	9.0	4.2	4.6	3.5	4.4	68	66	4	4	1	1	1	1	1	55	51
150,000-199,999	85	69	15.0	12.2	7.9	7.1	7.1	5.1	93	103	5	4	2	1	2	1	2	52	58
200,000-249,999	87	96	19.7	21.8	9.6	12.2	10.1	9.6	110	127	5	6	2	2	2	3	3	49	56
250,000-299,999	107	96	29.4	26.4	14.9	15.1	14.5	11.3	139	157	6	6	3	3	3	3	3	51	57
300,000-349,999	123	139	40.2	45.3	19.2	22.7	21.0	22.6	156	163	7	8	4	5	4	5	4	48	50
350,000-399,999	139	128	52.3	47.9	25.2	22.4	27.1	25.5	181	175	8	8	5	5	5	5	5	48	47
400,000-449,999	111	127	46.8	54.0	20.5	26.6	26.3	27.4	185	209	7	7	5	5	4	6	6	44	49
450,000-499,999	110	113	52.2	53.1	23.9	24.5	28.3	28.6	217	217	6	7	5	7	5	5	5	46	46
500,000-599,999	188	181	103.2	99.5	49.6	50.2	53.7	49.3	261	277	11	11	10	11	10	10	10	48	51
600,000-699,999	152	133	98.2	85.8	46.0	41.6	52.2	44.2	302	313	9	8	10	9	10	9	10	47	48
Over 700,000	472	432	529.2	475.4	256.6	249.3	272.7	226.1	544	577	28	26	53	51	54	52	48	48	52
Total	1,706	1,657	997.2	933.5	479.0	477.9	518.2	455.6	281	288	100	100	100	100	100	100	100	48	51

CONARTHAÍ I LEITH MÍONNA GEIMHRIDH AMHÁIN

IOMLÁN	102	97	13.8	12.6	6.5	5.9	6.8	6.7
--------	-----	----	------	------	-----	-----	-----	-----

NA CONARTHAÍ GO LÉIR

TOTAL	1,808	1,754	1,011.0	946.2	486.0	483.8	525.0	462.3
-------	-------	-------	---------	-------	-------	-------	-------	-------

Foinse: An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne
Figiúirí slánaithe.

RÁITEAS AR FHREAGRACHTAÍ NA gCOMHALTAÍ

Faoi Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994, ceanglaítear ar na comhaltaí ráitis airgeadais a ullmhú i leith gach tréimhse airgeadais, ina dtugtar léargas fíorcheart ar staid ghnóthaí na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne agus ar bharrachas nó easnamh na Gníomhaireachta i leith na tréimhse sin. Tá sé roghnaithe ag na comhaltaí na ráitis airgeadais a ullmhú de réir FRS102, An Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais is infheidhme sa Ríocht Aontaithe agus i bPoblacht na hÉireann ('an creat tuairiscithe airgeadais iomchuí'). Agus na ráitis airgeadais sin á n-ullmhú, ceanglaítear ar na comhaltaí:

- ▶ beartais oiriúnacha chuntasaíochta a roghnú le haghaidh ráitis airgeadais na Gníomhaireachta agus iad a chur i bhfeidhm go comhsheasmhach ansin;
- ▶ breithiúnais agus meastacháin a dhéanamh atá réasúnta agus stuama;
- ▶ A shonrú cibé ar ullmhaíodh nó nár ullmhaíodh na ráitis airgeadais de réir na gcaighdeán cuntasaíochta is infheidhme agus na caighdeáin sin atá i gceist a shainaitheint, agus aon imeacht ábhartha ó na caighdeáin sin a thabhairt ar aird agus a mhíniú; agus
- ▶ na ráitis airgeadais a ullmhú ar bhonn an ghnóthais leantaigh mura bhfuil sé míchuí a ghlacadh leis go leanfaidh an Ghníomhaireacht i mbun gnó.

Dé réir an Achta, tá na comhaltaí freagrach as leabhair chuntais iomchuí a choimeád agus leabhair agus taifid eile a choimeád de réir mar is gá chun léargas fíorcheart a thabhairt ar ghnó agus ar ghnóthaí na Gníomhaireachta. Tá na comhaltaí freagrach freisin as sócmhainní na Gníomhaireachta a choinneáil slán agus dá réir sin as céimeanna réasúnta a ghlacadh chun cosaint leordhóthanach a thabhairt chuige sin.

Tá na comhaltaí freagrach as cothabháil agus ionracas na faisnéise corparáidí agus airgeadais atá ar láithreán gréasáin na Gníomhaireachta chomh maith.

RÁITEAS FAOI RIALÚ INMHEÁNACH

Raon Feidhme na Freagrachta

Aithníonn an Ghníomhaireacht an fhreagracht atá uirthi a chinntiú go gcoimeádtar agus go bhfeidhmítear córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh. Glactar san áireamh leis an bhfreagracht sin na ceanglais atá leagtha síos sa Chód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016) ('Cód na bliana 2016').

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh ceaptha chun riosca a bhainistiú ar leibhéal inghlactha seachas fáil réidh leis ar fad. Dá bhrí sin, ní féidir leis an gcóras ach cinnteacht réasúnach, agus ní cinnteacht iomlán, a thabhairt go gcosnaítear sócmhainní, go ndéantar idirbhearta a údarú agus a thaifead go cuí agus go seachnaítear earráidí nó mírialtachtaí ábhartha nó go n-aimsítear go tráthúil iad.

Cuireadh i bhfeidhm an córas rialaithe inmheánaigh, a thagann leis an treoir atá i gcód na bliana 2016, sa Ghníomhaireacht don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2017 agus go dtí an dáta ar ar ceadaíodh na ráitis airgeadais.

An Cumas i dtaobh Riosca a Láimhseáil

Tá Coiste Iniúcháireachta agus Riosca (CIR) ag an nGníomhaireacht atá comhdhéanta de cheathrar comhaltai Boird, a bhfuil saineolas airgeadais agus iniúcháireachta cuí acu mar ghrúpa. Thionóil an CIR dhá chruinniú in 2017.

D'fhostaigh an Ghníomhaireacht seirbhísí iniúchára inmheánaigh, a leanann clár oibre a aontaítear leis an CIR.

Tá beartas bainistíochta riosca forbartha ag an CIR ina leagtar amach an fonn riosca atá air agus na próisis bainistíochta riosca atá i bhfeidhm, agus ina sonraítear ról agus freagrachtaí na foirne maidir le riosca. Eisíodh an beartas don fhoireann ar fad, agus bítear ag súil leis go mbeidh siadsan ag cloí le beartais bainistíochta riosca na Gníomhaireachta, go gcuirfidh siad an lucht bainistíochta ar an eolas faoi rioscaí agus laigí rialaithe atá ag teacht chun cinn agus go nglacfaidh siad freagracht as rioscaí agus rialuithe laistigh dá gcuid réimsí oibre féin.

Creat Riosca agus Rialaithe

Tá córas bainistíochta riosca curtha i bhfeidhm ag an nGníomhaireacht, faoina n-aithnítear agus a dtugtar tuairisc ar phríomhrioscaí agus na bearta bainistíochta atá le glacadh chun dul i ngleic leis na rioscaí sin agus iad a mhaolú a mhéid is féidir.

Tá clár rioscaí i bhfeidhm ina n-aithnítear na príomhrioscaí atá roimh an nGníomhaireacht. Rinneadh na rioscaí sin a aithint, a mheas agus a ghrádú de réir a dtábhachta. Déanann an CIR athbhreithniú agus nuashonrú ar an gclár rioscaí ag gach cruinniú. Úsáidtear toradh na measúnuithe sin chun acmhainní a phleanáil agus a leithdháileadh ar mhaithe le féachaint chuige go ndéanfar bainistiú ar rioscaí sa chaoi is go mbeidh siad ar leibhéal inghlactha.

Sonraítear sa chlár rioscaí na rialuithe agus na bearta is gá chun rioscaí a mhaolú. Tá an fhreagracht as feidhmiú na rialuithe leagtha ar bhaill foirne ar leith. Tá timpeallacht rialaithe i bhfeidhm ina bhfuil na gnéithe seo a leanas:

- ▶ tá doiciméadú déanta ar na nósanna imeachta i leith na bpríomhphróiseas gnó go léir
- ▶ tá freagrachtaí airgeadais sannta ar leibhéal an lucht bainistíochta le cuntasacht chomhfhreagrach
- ▶ tá córas buiséadaithe cuí le buiséad bliantúil i bhfeidhm atá á choinneáil faoi athbhreithniú ag an lucht ardbhainistíochta
- ▶ tá córais i bhfeidhm atá dírithe ar shlándáil na gcóras faisnéise agus na gcóras teicneolaíochta cumarsáide a áirithiú
- ▶ tá córais i bhfeidhm chun na sócmhainní a chosaint

RÁITEAS FAOI RIALÚ INMHEÁNACH (AR LEAN)

Monatóireacht agus Athbhreithniú Leanúnach

Tá nósanna imeachta foirmiúla bunaithe chun monatóireacht a dhéanamh ar phróisis rialaithe agus ar easnaimh rialaithe agus cuireadh in iúl iad dóibh siúd atá freagrach as beart ceartaitheach a dhéanamh, don lucht bainistíochta, don CIR agus don Bhord, nuair ba chúig, ar bhealach tráthúil. Tá na córais monatóireachta leanúnaí seo a leanas i bhfeidhm:

- ▶ aithníodh príomhrioscaí agus rialuithe gaolmhara agus cuireadh próisis i bhfeidhm chun monatóireacht a dhéanamh ar fheidhmiú na bpríomhrialuithe sin agus chun aon easnaimh a thuairisciú,
- ▶ bunaíodh socruithe tuairiscithe ar gach leibhéal ag ar sannadh freagracht as bainistíocht airgeadais, agus
- ▶ déanann an lucht ardbhainistíochta athbhreithniú rialta ar thuarascálacha tréimhsiúla agus tuarascálacha bliantúla faoi fheidhmíocht agus faoi chúrsaí airgeadais i gcoinne buiséad/réamhaisnéisí.

Soláthar

Tá nósanna imeachta i bhfeidhm ag an nGníomhaireacht chun féachaint chuige go bhfuil na rialacha agus treoirínte soláthair atá i bhfeidhm faoi láthair á gcomhlíonadh. Chomhlíon an Ghníomhaireacht na rialacha agus na treoirínte sin go léir in 2017.

Athbhreithniú Bliantúil ar Éifeachtacht

Rinne an Ghníomhaireacht athbhreithniú ar éifeachtacht an Chórais Rialaithe Inmheánaigh don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2017.

Saincheistanna Rialaithe Inmheánaigh

Níor aithníodh aon laigí sa rialú inmheánach in 2017 ar ghá iad a nochtadh sna ráitis airgeadais.

Comhlíonadh Chód na Bliana 2016

Faoi réir fhorálacha na nAchtanna Bainne (Soláthar a Rialáil), 1994 go 1996 ('na hAchtanna'), measann an Ghníomhaireacht go bhfuil sí ag cloí le cleachtais agus nósanna imeachta rialachais Chód na bliana 2016 seachas an maolú seo a leanas, ar iarr sí é agus ar deonaíodh di é:

1. Coiste Iniúcháireachta agus Riosca
  - a) In ionad an ceanglais maidir le tuarascáil bhliantúil fhoirmiúil i scríbhinn chuig na comhaltaí, cuireann an Coiste tuarascáil fhoirmiúil faoi bhráid na gcomhaltaí ina ndéantar achoimre ar a chonclúidí i leith na hoibre a rinne sé i rith na bliana chun tacú le tabhairt i gcrích na Ráiteas Airgeadais bliantúil.
  - b) Tá an ceanglas maidir le 4 chruinniú ar a laghad a thionól in aghaidh na bliana laghdaithe go dtí 2 chruinniú in aghaidh na bliana mar aon le cruinnithe breise más gá.
2. Ní bheidh feidhm ag an gceanglas gur cheart do chomhaltaí cruinnithe a fhágáil nuair a thagann coinbhleachtaí leasa i gceist (mar a bhíonn amhlaidh i gcás conarthaí soláthair bainne). Ní mór cruinnithe a reáchtáil sa chaoi atá sonraithe i dTreoirínte Oibre na Gníomhaireachta.
3. Is féidir an Plean Straitéise Cúig Bliana a chur in oiriúint do riachtanais na Gníomhaireachta.

Donncha Ó Murchú
Cathaoirleach

T.S. Ó Flannagáin
Comhalta

TUARASCÁIL AN INIÚCHÓRA NEAMHSPLEÁCH

CHUIG COMHALTAÍ NA GNÍOMHAIREACHTA NÁISIÚNTA BAINNE

Tuairisc ar an iniúchadh ar na ráitis airgeadais

Tuairim ar ráitis airgeadais na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne (an 'Ghníomhaireacht')

Is é ár dtuairim é maidir leis na ráitis airgeadais:

- ▶ go dtugtar léargas fíorcheart iontu ar shócmhainní, ar dhliteanas agus ar staid airgeadais na Gníomhaireachta amhail an 31 Nollaig 2017 agus ar an easnamh don bhliain airgeadais dar chríoch ar an dáta sin; agus
- ▶ gur ullmhaíodh iad go cuí de réir an chreata tuairiscithe airgeadais iomchuí.

Is iad na ráitis airgeadais atá iniúchta againn ná:

- ▶ an Ráiteas Ar Ioncam agus Ciste Carntha;
- ▶ an Clár Comhardaithe;
- ▶ an Ráiteas ar Shreabhadh Airgid; agus
- ▶ na nótaí 1 go 13 a ghabhann leo, lena n-áirítear achoimre ar na príomhbheartais chuntasaíochta mar atá leagtha amach i nóta 1.

Is é an creat tuairiscithe airgeadais iomchuí a cuireadh i bhfeidhm agus na ráitis airgeadais á n-ullmhú ná FRS102, An Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais is infheidhme sa Ríocht Aontaithe agus i bPoblacht na hÉireann ('an creat tuairiscithe airgeadais iomchuí').

Bunús leis an tuairim

Rinneamar ár n-iniúchadh de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúcháireacht (Éire) agus de réir an dlí is infheidhme. Déantar cur síos ar na freagrachtaí atá orainn faoi na caighdeáin sin thíos sa rannán '*Na freagrachtaí atá ar na hiniúcháirí as an iniúchadh ar na ráitis airgeadais*' den tuarascáil uainn.

Táimid neamhspleách ar an nGníomhaireacht de réir na gceanglas eitice is ábhartha maidir lenár n-iniúchadh ar na ráitis airgeadais in Éirinn, lena n-áirítear an Caighdeán Eitice a d'eisigh Údarás Maoirseachta Iniúcháireachta agus Cuntasaíochta na hÉireann, agus chomhlíonamar na freagrachtaí eitice eile atá orainn de réir na gceanglas sin. Creidimid gur leordhóthanach agus gur cuí í an fhianaise iniúcháireachta atá faighte againn chun bunús a chur faoin tuairim uainn.

Conclúidí a bhaineann le gnóthas leantach

Níl rud ar bith le tuairisciú againn i dtaobh na nithe seo a leanas a gceanglaítear orainn, faoi na Caighdeáin Idirnáisiúnta um Iniúcháireacht (Éire), tuairisc a thabhairt daoibh más rud é:

- ▶ nach cuí do na comhaltaí é leas a bhaint as bonn cuntasaíochta an ghnóthais leantaigh agus na ráitis airgeadais á n-ullmhú; nó
- ▶ nár nocht na comhaltaí sna ráitis airgeadais aon ábhar neamhchinnteachta ábhartha a aithníodh a d'fhéadfadh amhras suntasach a chothú faoi chumas na Gníomhaireachta leanúint de bhonn cuntasaíochta an ghnóthais leantaigh a ghlacadh ar feadh tréimhse dhá mhí dhéag ar a laghad ón dáta ar ar údaraíodh na ráitis airgeadais lena n-eisiúint.

Faisnéis eile

Tá na comhaltaí freagrach as an bhfaisnéis eile. Cuimsítear san fhaisnéis eile an Ráiteas ar Fhreagrachtaí na gComhaltaí agus an Ráiteas faoi Rialú Inmheánach a áirítear sa Tuarascáil agus sna Ráitis Airgeadais. Ní chuimsítear an fhaisnéis eile sa tuairim uainn ar na ráitis airgeadais agus ní chuirimid in iúl aon chineál conclúide dearbhaithe ina taobh.

Maidir lenár n-iniúchadh ar na ráitis airgeadais, is é an fhreagracht atá orainn an fhaisnéis eile a léamh agus, á dhéanamh sin dúinn, a bhreithniú an bhfuil an fhaisnéis eile ar neamhréir go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó leis an eolas a fuaireamar le linn an iniúchta, nó an ndearraíonn sé go ndearnadh míráiteas ábhartha ina taobh ar shlí eile. Más rud é go n-aithnímid neamhréireacht ábhartha den sórt sin nó ráitis a ndearraíonn sé gur míráitis ábhartha iad, ní mór dúinn a chinneadh an bhfuil míráiteas ábhartha sna ráitis airgeadais nó an ndearnadh míráiteas ábhartha i leith na faisnéise eile. Más rud é, ar bhonn na hoibre a rinneamar, go gcinnimid go ndearnadh míráiteas ábhartha i leith na faisnéise eile sin, ní mór dúinn an méid sin a thuairisciú.

Níl aon ní le tuairisciú againn ina leith sin.

Na freagrachtaí atá ar na comhaltaí

Mar a dtugtar míniú níos iomláine air sa Ráiteas maidir leis na Freagrachtaí atá ar na Comhaltaí, is iad na comhaltaí atá freagrach as ullmhú na ráiteas airgeadais ina dtugtar léargas fíorcheart, agus as cibé rialú inmheánach a chinnfidh na comhaltaí is gá ionas gur féidir ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíráiteas ábhartha, cibé de bharr calaoise nó de bharr earráide.

Agus na ráitis airgeadais á n-ullmhú, tá na comhaltaí freagrach as measúnú a dhéanamh ar chumas na Gníomhaireachta leanúint ar aghaidh mar ghnóthas leantach, as nochtadh a dhéanamh, mar is infheidhme, ar nithe a bhaineann le gnóthas leantach agus as bonn cuntasáochta an ghnóthais leantaigh a úsáid mura bhfuil sé i gceist ag na comhaltaí an Ghníomhaireacht a leachtú ná deireadh a chur leis na hoibríochtaí, nó nach bhfuil aon rogha réalaióch acu ach é sin a dhéanamh.

Na freagrachtaí atá ar na hiniúcháirí as an iniúchadh ar na ráitis airgeadais

Is iad na cuspoirí atá againn dearbhú réasúnta a fháil maidir le cibé an bhfuil nó nach bhfuil na ráitis airgeadais ina n-iomláine saor ó mhíráiteas ábhartha, cibé de bharr calaoise nó de bharr earráide, agus tuarascáil iniúchára a eisíúint ina bhfuil an tuairim uainn. Is ardleibhéal dearbhaithe é dearbhú réasúnta, ach ní thugtar ráthaíocht leis go n-aimseofar i gcónaí in iniúchadh a dhéantar de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúcháireacht (Éire) míráiteas ábhartha más ann dó. Is féidir go n-eascródh míráitis as calaois nó earráid agus meastar go bhfuil siad ábhartha más rud é, astu féin nó le chéile, go bhféadfaí a bheith ag súil go réasúnach leis go mbeadh tionchar acu ar chinntí geilleagracha na n-úsáideoirí arna nglacadh ar bhonn na ráiteas airgeadais seo.

Mar chuid d'iniúchadh de réir na gCaighdeán Idirnáisiúnta um Iniúcháireacht (Éire), déanaimid breithiúnas gairmiúil a fheidhmiú agus cothaímid sceipteachas gairmiúil ar feadh an iniúchta. Déanaimid an méid seo a leanas freisin:

- ▶ Déanaimid na rioscaí i dtaobh míráiteas ábhartha sna ráitis airgeadais, cibé acu de bharr calaoise nó earráide, a aithint agus a mheasúnú, déanaimid nósanna imeachta iniúcháireachta a cheapadh agus a fheidhmiú lena dtugtar freagra ar na rioscaí sin, agus faighimid fianaise iniúchta is leor agus is cuí chun bunús a thabhairt don tuairim uainn. Is airde an baol nach ndéanfar míráiteas ábhartha de bharr calaoise a bhrath ná míráiteas ábhartha de bharr earráide, toisc go bhféadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnamh d'aon turas, mífhaisnéis, nó sárú an rialaithe inmheánaigh a bheith i gceist le calaois.
- ▶ Tagaimid ar thuiscint ar an rialú inmheánach a bhaineann leis an iniúchadh chun nósanna imeachta iniúcháireachta a dhearadh a oireann do na himthosca, ach ní chun críocha tuairim a chur in iúl ar a éifeachtaí is atá rialú inmheánach na Gníomhaireachta.
- ▶ Déanaimid measúnú ar a oiriúnaí is atá na beartais chuntasáochta a d'úsáid na comhaltaí agus ar réasúnacht na meastachán cuntasáochta agus an nochtadh ghaolmhair a rinne siad.

- ▶ Tugaimid breith ar a oiriúnaí is a bhí sé ag na comhaltaí leas a bhaint as bonn cuntasáíochta an ghnóthais leantaigh agus, bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas, cibé acu an bhfuil nó nach bhfuil ábhar neamhchinnteachta ábhartha ann a bhaineann le teagmhais nó dálaí a d'fhéadfadh amhras suntasach a chaitheamh ar an gcumas atá ag an nGníomhaireacht leanúint ar aghaidh mar ghnóthas leanúnach. Má chinnimid go bhfuil neamhchinnteacht ábhartha i gceist, ní mór dúinn aird a dhíriú sa tuarascáil iniúchóra uainn ar an nochtadh gaolmhar sna ráitis airgeadais nó, mura leor an nochtadh sin, an tuairim uainn a mhodhnú. Tá ár gcuid conclúidí bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas suas go dtí dáta thuarascáil an iniúchóra. Mar sin féin, d'fhéadfadh teagmhais nó dálaí sa todhchaí a bheith ina gcúis leis go scoirfidh an t-eintiteas (nó, i gcás inarb ábhartha, an grúpa) d'fheidhmiú mar ghnóthas leanúnach.
- ▶ Déanaimid meastóireacht ar chur i láthair, struchtúr agus ábhar foriomlán na ráiteas airgeadais, lena n-áirítear an nochtadh, agus cibé an léirítear nó nach léirítear go cothrom sna ráitis airgeadais na hidirbhearta agus na teagmhais bhunúsacha.

Téimid i dteagmháil leis na daoine a bhfuil cúram rialachais orthu maidir le, i measc eile, raon feidhme agus amchlár beartaithe an iniúchta agus torthaí suntasacha ón iniúchadh, lena n-áirítear aon easnaimh shuntasacha sa rialú inmheánach a aithníonn an t-iniúchóir le linn an iniúchta.

Tá an tuarascáil seo á cur faoi bhráid na gcomhaltaí, mar chomhlacht, agus faoina mbráid siúd amháin, de réir na litreach lenar fostaíodh muid. Chuireamar an obair iniúchóireachta i gcrích ionas gur féidir linn na nithe sin a shonrú do chomhaltaí na Gníomhaireachta a mbítear ag súil leis go sonrómíd dóibh iad i dtuarascáil iniúchóra, agus chun na críche sin amháin. A mhéid is féidir de réir an dlí, ní ghlacaimid freagracht do dhuine ar bith seachas an Ghníomhaireacht agus comhaltaí na Gníomhaireachta mar chomhlacht as ár gcuid oibre iniúchóireachta, as an tuarascáil seo, ná as na tuairimí ar ar thámgamar.

Nithe nach mór dúinn tuairisc a thabhairt ina dtaobh ar bhonn eisceachta

Faoin gCód Cleachtas chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016) ('an Cód Cleachtas'), tá sé de cheangal orainn tuairisciú duit más rud é nach dtugtar léiriú ar chomhlíonadh alt 1.9(iv) den Chód Cleachtas ag an nGníomhaireacht sa ráiteas maidir le córas an rialaithe inmheánaigh airgeadais atá riachtanach faoin gCód Cleachtas 2016, mar atá san áireamh sa Ráiteas faoi Rialú Inmheánach, nó más rud é go bhfuil sé ar neamhréir leis an bhfaisnéis atá ar eolas againn ón iniúchadh a rinneamar ar na ráitis airgeadais. Níl aon ní le tuairisciú againn i ndáil leis sin.

Deloitte

Cuntasóirí Cairte agus Gnólacht Iniúchóireachta Reachtúla
Áras Deloitte & Touche, Ardán Phort an Iarla, Baile Átha Cliath 2

29 Márta 2018

RÁITEAS AR IONCAM AGUS CISTE CARNTHA

DON BHLIAIN DAR CHRÍOCH AN 31 NOLLAIG 2017

		2017	2016
	<i>Nótaí</i>	€	€
IONCAM			
Tobhach bainne – oibríochtaí leanúnacha	3	513,695	515,000
Ús ar thaisc		1,470	3,074
		515,165	518,074
CAITEACHAS			
Tuarastail agus aoisliúntas	4	326,005	325,478
Costais riaracháin	5	208,931	194,751
Dímheas		6,983	4,812
CAITEACHAS IOMLÁN		541,919	525,041
EASNAMH ROIMH CHÁNACHAS			
Cánachas	6	(26,754)	(6,967)
EASNAMH DON BHLIAIN AIRGEADAIS TAR ÉIS CÁNACHAIS		(26,754)	(6,967)
Ciste Carntha ag tús na bliana tuairiscithe		1,076,030	1,082,997
Ciste Carntha ag deireadh na bliana tuairiscithe		1,049,276	1,076,030

CLÁR COMHARDAITHE

AMHAIL AN 31 NOLLAIG 2017

		2017	2016
	<i>Nótaí</i>	€	€
SÓCMHAINNÍ SEASTA			
Sócmhainní inláimhsithe	7	14,193	12,411
SÓCMHAINNÍ REATHA			
Féichiúnaithe	8	131,472	122,032
Airgead sa bhanc agus ar láimh		959,444	989,723
		1,090,916	1,111,755
DLITEANAIS REATHA			
CREIDIÚNAITHE (Suimeanna dlite laistigh de bhliain amháin)	9	(55,833)	(48,136)
GLANSÓCMHAINNÍ REATHA		1,035,083	1,063,619
GLANSÓCMHAINNÍ		1,049,276	1,076,030
ARNA LÉIRIÚ AG:			
Ciste Carntha		1,049,276	1,076,030

Cheadaigh na Comhaltaí na ráitis airgeadais ar an 27 Márta 2018.

Donncha Ó Murchú
Cathaoirleach

T.S. Ó Flannagáin
Comhalta

RÁITEAS AR SHREABHADH AIRGID

DON BHLIAIN DAR CHRÍOCH AN 31 NOLLAIG 2017

	<i>Nótaí</i>	2017	2016
		€	€
GLANSREABHADH AIRGID Ó GHNÍOMHAÍOCHTAÍ OIBRIÚCHÁIN	<i>13</i>	(22,984)	14,936
SREABHADH AIRGID Ó GHNÍOMHAÍOCHTAÍ INFHEISTÍOCHTA			
Ús ar thaiscí		1,470	3,074
Ceannach sócmhainní seasta inláimhsithe		(8,765)	(14,365)
GLANSREABHADH AIRGID Ó GHNÍOMHAÍOCHTAÍ INFHEISTÍOCHTA		(7,295)	(11,291)
(LAGHDÚ)/MÉADÚ GLAN AR AIRGEAD AGUS COIBHÉISÍ AIRGID			
		(30,279)	3,645
Airgead agus coibhéisí airgid ag tús na bliana airgeadais		989,723	986,078
AIRGEAD AGUS COIBHÉISÍ AIRGID AG DEIREADH NA BLIANA AIRGEADAIS		959,444	989,723
RÉITEACH LE hAIRGEAD AGUS COIBHÉISÍ AIRGID			
Cuntas reatha		8,826	20,778
Cuntas taisce		950,618	968,945
		959,444	989,723

NÓTAÍ LEIS NA RÁITIS AIRGEADAIS

DON BHLIAIN DAR CHRÍOCH AN 31 NOLLAIG 2017

1. BEARTAIS CHUNTASAÍOCHTA

Tugtar achoimre thíos ar na beartais shuntasacha chuntasaíochta a ghlac an Ghníomhaireacht. Cuireadh iad go léir i bhfeidhm go comhsheasmhach i rith na bliana airgeadais agus i leith na bliana airgeadais roimhe sin.

Eolas ginearálta agus bonn cuntasaióchta

Bunaíodh an Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne faoi Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994 chun an soláthar bainne óil a rialáil ar fud an Stáit. Cuimsítear sa Ghníomhaireacht cathaoirleach agus 13 chomhalta a dhéanann ionadaíocht ar leasanna táirgeoirí, próiseálaithe, dáileoirí, miondíoltóirí agus tomhaltóirí bainne. Tá an Ghníomhaireacht á maoiniú ag an tionscal trí thobhaigh ar bhainne a cheannaítear lena phróiseáil chun óil. Tá an oifig chlárúcháil i dTeach IPC, 35-39 Bóthar Shíol Bhroin, Droichead na Dothra, Baile Átha Cliath 4.

Ullmháíodh na ráitis airgeadais faoi choinbhinsiún an chostais stairiúil agus de réir an Chaighdeáin um Thuairisciú Airgeadais 102 (FRS 102) arna eisiúint ag an gComhairle Tuairiscithe Airgeadais.

Gnóthas Leantach

Tá gníomhaíochtaí na Ghníomhaireachta Náisiúnta Bainne, mar aon le tosca ar dóigh go mbeidh tionchar acu ar a forbairt, a feidhmíocht agus a seasamh sa todhchaí, leagtha amach sna ráitis airgeadais. Íocann an Ghníomhaireacht a cuid riachtanas i dtaobh caipiteal oibre ó lá go lá trína cúlchistí airgid. Tá ionchas réasúnach ag comhaltaí an bhoird go mbeidh acmhainní leordhóthanacha ag an nGníomhaireacht chun leanúint i mbun gnó oibríochtúil go ceann i bhfad. Mar sin, tá siad ag cloí leis an mbonn gnóthais leantach cuntasaióchta agus na ráitis airgeadais bhliantúla á n-ullmhú acu.

Ioncam

Faightear ioncam ó thobhach 0.115 cent in aghaidh an lítir bainne a cheannaítear chun óil agus tá sé iniúchta ag próiseálaithe bainne faoi Alt 8 d'Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994. Tá an tobhach bainne infhála atá áirithe sna ráitis airgeadais bunaithe ar thuairisceáin ó phróiseálaithe nó a gcuid soláthairtí bainne measta i gcás nach bhfuarthas aon tuairisceán.

Ioncam Infheistíochta

Déantar an tIoncam Infheistíochta a thaifeadh ar bhonn infhála.

Sócmhainní Seasta Inláimhsithe

Luaítear Sócmhainní Seasta Inláimhsithe ar a gcostas lúide dímhéas carntha.

Dímheas

Déantar an dímheas a ríomh d'fhonn costas na sócmhainní seasta inláimhsithe a dhíscríobh thar thréimhse a saoil úsáidigh thuartha mar seo a leanas:

Troscán	10 mbliana
Trealamh oifige	5 bliana
Trealamh ríomhaireachta	3 bliana

Pinsin

Cheadaigh an tAire Talmhaíochta, lascaigh agus Bia Scéim Aoisliúntais Fhoireann na Ghníomhaireachta Náisiúnta Bainne 2010 le toiliú an Aire Airgeadais ar an 30 Samhain 2010. Tá an Scéim leagtha amach in I.R. Uimh. 588 de 2010.

NÓTAÍ A GHABHANN LEIS NA RÁITIS AIRGEADAIS (AR LEAN)

1. BEARTAIS CHUNTASAÍOCHTA (AR LEAN)

Pinsin (ar Lean)

Tá sé deimhnithe ag an Roinn Airgeadais don Ghníomhaireacht go n-íocfaidh an Státchiste as gach sochar aoisliúntais do na fostaithe inphinsin (lena n-áirítear an Príomhfheidhmeannach) de chuid na Gníomhaireachta, agus i ndáil leo. Dheimhnigh an Roinn Airgeadais nach sáróidh ráta ranníocaíochta an fhostóra 162/3%. Ina theannta sin, dheimhnigh an Roinn Talmhaíochta agus Bia gurb amhlaidh, faoi réir na híocaíochta ón nGníomhaireacht leis an Roinn Talmhaíochta agus Bia i leith na ranníocaíochtaí fostóra agus fostaí go léir a bailíodh go dtí seo agus a bhaileofar amach anseo, go mbeidh an Roinn freagracht as teidlíochtaí aoisliúntais bhail na Scéime beartaithe a íoc i leith a mballraíochta sa Scéim sin agus sa Scéim Phinsin a bhíodh i bhfeidhm ag Bord Bainne Cheantar Bhaile Átha Cliath.

Faoi FRS 102 ceadaítear go dtabharfaí cuntas ar scéimeanna sochar sainithe (pleananna stáit) amhail is gur scéimeanna ranníocaíochta sainithe iad gan aon cheanglas luach cóir sócmhainní agus dliteanais na scéime a chur san áireamh ná dliteanais na scéime a nochtadh. Dá réir sin, measann an Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne gurb amhlaidh, toisc go mbeidh an éifeacht céanna ag an socrú sin is a bheadh ag scéim ranníocaíochtaí sainithe, nach gá aon nochtadh breise a dhéanamh faoi FRS 102.

Is ionann an costas pinsin agus na ranníocaíochtaí atá iníoctha ag an nGníomhaireacht agus cuirtear iad de mhúirear ar an Ráiteas Ioncaim agus an Ciste Carntha de réir mar a thabhaítear iad.

Léasanna Oibriúcháin

Cuirtear cíosanna faoi léasanna oibriúcháin de mhúirear ar an Ráiteas Ioncaim agus an Ciste Carntha de réir mar a thabhaítear iad.

Cánachas

Tá an Ghníomhaireacht áirithe mar chomhlacht díolmhaithe faoin Ordú fán Acht Comhdhlúite Cánacha, 1997 (Leasú ar Sceideal 4), 2002, le héifeacht ón 30 Nollaig 1994. Faoi Alt 227 den Acht Comhdhlúite Cánacha, 1997, áfach, níl ús taisce a eascraíonn i dtaca le comhlachtaí stát-urraithe neamhthráchtála sainithe, lena n-áirítear an Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne, i dteideal díolúine a fháil ó cháin choinneála ar ús taisce.

Ionstraimí Airgeadais

Aithnítear sócmhainní airgeadais agus dliteanais airgeadais mar ioncam tráth a thagann an Ghníomhaireacht chun bheith ina páirtí i bhforálacha conarthacha na hionstraim. Déantar dliteanais airgeadais a aicmiú de réir shubstaint na socrúithe conarthacha arna ndéanamh.

Sócmhainní agus dliteanais airgeadais

Déantar gach sócmhainn agus dliteanas airgeadais a thomhas ar dtús ar phraghas an idirbhirt (lena n-áirítear costais an idirbhirt), ach amháin i gcás na sócmhainní airgeadais atá aicmithe ar a luach cóir trí bhrabús nó cailiteanas, a ndéantar iad a thomhas ar dtús ar a luach cóir (praghas an idirbhirt lúide costais an idirbhirt, de ghnáth), mura rud é gur idirbheart maoinithe is ea an socrú. Más rud é gur idirbheart maoinithe is ea an socrú, déantar an tsócmhainn airgeadais nó an dliteanas airgeadais a thomhas ar dtús ar luach láithreach na n-íocaíochtaí sa todhchaí arna lascaíniú ar ráta úis an mhargaidh i ndáil le hionstraim den chineál céanna.

Ní dhéantar sócmhainní agus dliteanais airgeadais a fhritháireamh sa chlár comhardaithe ach amháin sa chás inarb ann do cheart infheidhmithe le dlí na suimeanna a aithnítear a fhritháireamh agus ina bhfuil sé beartaithe ag an nGníomhaireacht iad a shocrú ar bhonn glan, nó an tsócmhainn a réadú agus an dliteanas a shocrú an tráth céanna.

Déantar sócmhainní airgeadais a dhí-aithint a) nuair a théann na cearta conarthacha i leith na sreafaí airgid ón tsócmhainn airgeadais in éag nó nuair a shocraítear iad, nó b) nuair a aistríonn an Ghníomhaireacht chuig páirtí eile beagnach gach ceann de na rioscaí agus na sochair a bhaineann le húinéireacht na sócmhainne airgeadais, nó c) nuair a d'aistrigh an Ghníomhaireacht rialú na sócmhainne chuig páirtí eile, cé gur choinnigh sí roinnt de na rioscaí agus sochair shuntasacha a bhain le húinéireacht na sócmhainne, ach nár choinnigh sí iad go léir. Is sna cásanna sin amháin a dhéantar iad a dhí-aithint.

Ní dhéantar dliteanais airgeadais a dhí-aithint ach amháin nuair a dhéantar an oibleagáid a shonraítear sa chonradh a urscaoileadh nó a chur ar ceal nó nuair a rachaidh sí in éag.

2. BREITHIÚNAIS CHUNTASAÍOCHTA RÍTHÁBHACHTACHA AGUS PRÍOMHFHOINSÍ ÉIGINNTEACHTA I dTAOBH MEASTACHÁIN

Agus beartais chuntasaíochta na Gníomhaireachta, a bhfuil cur síos orthu i nóta 1, á gcur i bhfeidhm, ceanglaítear ar na comhaltaí breithiúnais, meastacháin agus boinn tuisceana, nach bhfuil iontach soiléir ó fhoinsí eile, a dhéanamh faoi shuímeanna glanluacha sócmhainní agus dliteanas. Bíonn na meastacháin agus na boinn tuisceana is bonn leo bunaithe ar thairbh stairiúil agus ar thosca eile a mheastar a bheith ábhartha. D'fhéadfadh na torthaí iarbhrí a bheith difriúil ó na meastacháin sin. Déantar athbhreithniú leanúnach ar na meastacháin agus ar a mboinn tuisceana. Aithnítear athbhreithnithe ar mheastacháin chuntasaíochta sa tréimhse ina ndéantar an meastachán a athbhreithniú más rud é gur sa tréimhse sin amháin a bhíonn tionchar ag an athbhreithniú, nó i dtréimhse an athbhreithnithe agus tréimhsí ina diaidh sin má bhíonn tionchar ag an athbhreithniú ar an tréimhse reatha agus tréimhsí sa todhchaí araon.

Tá eolas faoi bhreithiúnais ríthábhachtacha i dtaobh chur i bhfeidhm na mbeartas cuntasaíochta a bhfuil an tionchar is suntasaí acu ar na méideanna a aithníodh sna ráitis airgeadais san áireamh sna beartais chuntasaíochta agus sna nótaí a ghabhann leis na ráitis airgeadais.

3. AN TOBHACH BAINNE

Tá tobhach 0.115 cent in aghaidh an lítir bainne a cheannaítear lena phróiseáil chun óil iníoctha ag próiseálaithe bainne faoi Alt 8 d'Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994.

Tá an tobhach bainne infhála atá áirithe sna ráitis airgeadais bunaithe ar thuairisceáin ó phróiseálaithe nó a gcuid soláthairtí bainne measta i gcás nach bhfuarthas aon tuairisceán.

4. FOSTAITHE AGUS LUACH SAOTHAIR

	2017	2016
	Líon	Líon
MEÁNLIÓN FOSTAITHE:		
Foireann	5	5
	2017	2016
	€	€
Tuarastail	262,547	261,949
Costais leasa shóisialaigh	19,371	19,123
Ranniocaíochtaí aoisliúntais an fhostóra	44,087	44,406
	326,005	325,478

NÓTAÍ A GHABHANN LEIS NA RÁITIS AIRGEADAIS (AR LEAN)

Luach Saothair a íocadh le Daoine Tábhachtacha den Lucht Bainistíochta

Leis an gcúiteamh a íoctar le daoine tábhachtacha den lucht bainistíochta, tagraítear don Phríomhfheidhmeannach, a bhfuil a chuid sochar fostaí leagtha amach thíos:

	2017	2016
	€	€
Tuarastal	82,803	80,977
Ranníocaíochtaí aoisliúntais an fhostóra	13,800	13,500
	96,603	94,477

Bhí na sochair fostaí le haghaidh gach duine eile den fhoireann faoi bhun na tairsí €60,000 in aghaidh na bliana in 2017 agus 2016.

5. COSTAIS RIARACHÁIN

	2017	2016
	€	€
Taisteal agus cothabháil foirne	31,558	30,984
Taisteal agus cothabháil na gComhaltaí	18,667	17,522
Luach saothair an Chathaoirligh	8,978	8,978
Stáiseanóireacht	3,199	1,775
Tuarascáil bhliantúil	10,215	10,212
Tuarascálacha agus suirbhéanna	11,561	8,875
Teileafón	4,463	4,778
Postas	3,972	2,074
Foilseacháin	1,602	1,552
Táillí dlí	19,904	16,140
Táillí comhairleachta	20,620	22,056
Táillí iniúchóireachta	6,816	5,698
Cíos agus rátaí	42,644	39,276
Árachas	2,098	3,605
Táillí cuntasáíochta agus táillí gairmiúla	2,800	3,551
Deisiúchán agus athnuachan	3,832	3,939
Ilghnéitheach	9,215	9,156
Caiteachas ar fháilteachas	4,802	3,180
Oiliúint agus oideachas	1,985	1,400
	208,931	194,751

Baineann costais taistil agus chothabhála le taisteal náisiúnta.

6. CÁNACHAS

Tá an Ghníomhaireacht áirithe mar chomhlacht díolmhaithe faoin Ordú fán Acht Comhdhlúite Cánacha, 1997 (Leasú ar Sceideal 4), 2002, le héifeacht ón 30 Nollaig 1994. Faoi Alt 227 den Acht Comhdhlúite Cánacha, 1997, áfach, níl ús taise a eascraíonn i dtaca le comhlachtaí stát-urraithe neamhthráchtála sainithe, lena n-áirítear an Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne, i dteideal díolúine a fháil ó cháin choinneála ar ús taise. Cuirtear ús taise i láthair glan ar cháin choinneála ar ús taise de €940 (2016: €2,136).

7. SÓCMHAINNÍ SEASTA INLÁIMHSITHE

	Troscán	Trealamh Oifige	Trealamh ríomhaireachta	Iomlán
	€	€	€	€
COSTAS:				
Amhail an 1 Eanáir 2017 agus Breiseanna sa bhliain	12,658	24,929	90,998	128,585
	3,808	750	4,207	8,765
Amhail an 31 Nollaig 2017	16,466	25,679	95,205	137,350
DÍMHEAS:				
Amhail an 1 Eanáir 2017	12,658	23,473	80,043	116,174
Curtha de mhuipear sa bhliain	381	875	5,727	6,983
AMHAIL AN 31 NOLLAIG 2017	13,039	24,348	85,770	123,157
Glanmhéideanna de réir na leabhar:				
Amhail an 31 Nollaig 2017	3,427	1,331	9,435	14,193
Amhail an 31 Nollaig 2016	–	1,456	10,955	12,411

8. FÉICHIÚNAITHE (Méideanna atá dlite laistigh de bhliain amháin)

	2017	2016
	€	€
Tobhach bainne infhála	120,467	119,264
Réamhíocaíochtaí	5,005	2,498
Féichiúnaithe eile	6,000	270
	131,472	122,032

NÓTAÍ A GHABHANN LEIS NA RÁITIS AIRGEADAIS (AR LEAN)

9. CREIDIÚNAITHE (Méideanna atá laistigh de bhliain amháin)

	2017	2016
	€	€
Fabhruithe agus creidiúnaithe eile	46,864	40,170
ÍMAT/ÁSPC/MSU	8,969	7,966
	55,833	48,136

10. IONSTRAIMÍ AIRGEADAIS

Tugtar achoimre thíos ar shuimeanna glanluacha shócmhainní agus dliteanas airgeadais na Gníomhaireachta de réir catagóire:

	2017	2016
	€	€
SÓCMHAINNÍ AIRGEADAIS		
<i>Arna dtomhas ar an méid neamhblascainithe atá iníoctha</i>		
• Tobhach bainne infhála agus féichiúnaithe eile (nóta 8)	126,467	119,534

DLITEANAIS AIRGEADAIS

Arna dtomhas ar an méid neamhblascainithe atá iníoctha

• Creidiúnaithe eile (nóta 9)	866	879
-------------------------------	-----	-----

11. CEANGALTAIS AIRGEADAIS

Seo thíos iomlán na n-íocaíochtaí léasa íosta amach anseo faoi léasanna oibríochta nach féidir a chealú i leith maoinne:

	2017	2016
	€	€
Laidigh d'aon bhliain amháin	30,000	25,580
Idir bliain amháin agus cúig bliana	102,500	-
	132,500	25,580

12. SCÉIM AOISLIÚNTAIS FHOIREANN NA GNÍOMHAIREACHTA NÁISIÚNTA BAINNE 2010

Cheadaigh an tAire Talmhaíochta, Iascaigh agus Bia Scéim Aoisliúntais Fhoireann na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne 2010 le toiliú an Aire Airgeadais ar an 30 Samhain 2010. Tá an Scéim leagtha amach in I.R. Uimh. 588 de 2010.

Tá sé deimhnithe ag an Roinn Airgeadais don Ghníomhaireacht go n-íocfaidh an Státchiste as gach sochar aoisliúntais do na fostaithe inphinsin (lena n-áirítear an Príomhfheidhmeannach) de chuid na Gníomhaireachta, agus i ndáil leo. Dheimhnigh an Roinn Airgeadais nach sáróidh ráta ranníocaíochta an fhostóra 162/3%. Ina theannta sin, dheimhnigh an Roinn Talmhaíochta agus Bia gurb amhlaidh, faoi réir na híocaíochta ón nGníomhaireacht leis an Roinn Talmhaíochta agus Bia i leith na ranníocaíochtaí fostóra agus fostaí go léir a bailíodh go dtí seo agus a bhaileofar amach anseo, go mbeidh an Roinn freagracht as teidlíochtaí aoisliúntais bhaill na Scéime beartaithe a íoc i leith a mballraíochta sa Scéim sin agus sa Scéim Phinsin a bhíodh i bhfeidhm ag Bord Bainne Cheantar Bhaile Átha Cliath.

Faoi FRS 102 ceadaítear go dtabharfaí cuntas ar scéimeanna sochar sainithe (pleananna stáit) amhail is gur scéimeanna ranníocaíochta sainithe iad gan aon cheanglas luach cóir shócmhainní agus dhliteanais na scéime a chur san áireamh ná dliteanais na scéime a nochtadh. Dá réir sin, measann an Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne gurb amhlaidh, toisc go mbeidh an éifeacht chéanna ag an socrú sin is a bheadh ag scéim ranníocaíochtaí sainithe, nach gá aon nochtadh breise a dhéanamh faoi FRS 102.

Ba é an costas iomlán a cuireadh de mhuireadar ar an Ráiteas Ioncaim agus Ciste Carntha sa bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2017 ná €44,087. (2016: €44,406).

13. RÉITEACH AN (EASNAIMH)/BHARRACHAIS ROIMH CHÁNACHAS LEIS AN NGLANSREABHADH AIRGID Ó GHNÍOMHAÍOCHTAÍ OIBRIÚCHÁINN

	2017	2016
	€	€
<i>Réiteach an bharrachais le hairgead ó ghníomhaíochtaí</i>		
EASNAMH ROIMH CHÁNACHAS	(26,754)	(6,967)
Coigeartú le haghaidh:		
Ús ar thaisc	(1,470)	(3,074)
Dímheas na sócmhainní seasta inlámhsithe	6,983	4,812
SREABHADH AIRGID OIBRIÚCHÁIN ROIMH GHLUAISEACHT SA CHAIPITEAL OIBRE	(21,241)	(5,229)
(Méadú)/laghdú ar fhéichiúnaithe	(9,440)	2,826
Méadú ar chreidiúnaithe	7,697	17,339
Glansreabhadh airgid ó ghníomhaíochtaí oibriúcháin	(22,984)	14,936

AGUISÍN 6

COMHLÍONADH/ FORFHEIDHMIÚ

Comhlíonadh

Measann an Ghníomhaireacht go bhfuil sí ag cloí le ceanglais an Chóid Chleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú, 2016, faoi réir fhorálacha na nAchtanna Bainne (Soláthar a Rialáil), 1994 go 1996 agus an maolú ar an gCód atá faighte aici.

Tá an Ghníomhaireacht ag cloí leis na hAchtanna/Rialacháin seo a leanas:

- ▶ Na hAchtanna um Chomhionannas Fostaíochta, 1998 – 2015
- ▶ An tAcht um Eitic in Oifigí Poiblí, 2001
- ▶ An tAcht um Míchumas, 2005
- ▶ An tAcht um Shaoráil Faisnéise, 2014
- ▶ An Rialachán Ginearálta maidir le Cosaint Sonraí, 2018

Chomhlíon an Ghníomhaireacht ceanglais an Achta um Íoc Pras Cuntas, 1997 maidir le gach sonrasc a íoc laistigh de 30 lá ó fhaightear an sonrasc. I rith 2017, rinne an Ghníomhaireacht 160 íocaíocht agus íocadh iad go léir laistigh de 15 lá.

Tugann an Ghníomhaireacht tuairisc bhliantúil ar na gníomhaíochtaí a ghlacann sí chun ídiú fuinnimh a laghdú mar a cheanglaítear faoi I.R. 542 de 2009.

Tá an Ghníomhaireacht tiomanta do gach iarracht a dhéanamh i dtaobh éifeachtúlacht fuinnimh a fheabhsú. In 2017 áiríodh úsáid leictreachais na Gníomhaireachta mar chuid dá costas cíosa agus ní dheachaigh méadar ar leithligh uirthi ó úsáid an phríomhbhloic oifige ina bhfuil oifig na Gníomhaireachta lonnaithe. Bhain an úsáid sin le téamh, aerchóiriú, soilse agus trealamh oifige. Ní raibh aon soláthairtí eile breosla chuig an áitreabh, agus ní raibh aon fhoinsí fuinnimh in-athnuaite ar an láthair i gceist ach an oiread.

Oibreoidh an Ghníomhaireacht le hÚdarás Fuinnimh Imharthana na hÉireann (SEAI) in 2018 chun deiseanna a aithint i dtaobh ídiú fuinnimh a laghdú san áitreabh.

AGUISÍN 7

REACHTANNA AGUS IONSTRAIMÍ REACHTÚLA A BHAINNEAN LEIS AN nGNÍOMHAIREACHT

Reachtanna

- Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994
- Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil) (Leasú), 1995
- Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil) (Leasú), 1996
- Na Rialacháin fán Acht um Shaoráil Faisnéise 1997 (Comhlachtaí Forordaithe) (Uimh. 2), 2002

Ionstraimí Reachtúla

- I.R. Uimh. 409 de 1994 – An tOrdú Bainne (Soláthar a Rialáil) (An Ghníomhaireacht Náisiúnta Bainne a Bhunú), 1994
- I.R. Uimh. 460 de 1994 – An tOrdú um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 1994
- I.R. Uimh. 234 de 1995 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Comhaltaí), 1995
- I.R. Uimh. 252 de 1995 – An tOrdú fá Acht an Bhainne (Soláthar a Rialáil), 1994 (Alt 5) (Tosach Feidhme), 1995
- I.R. Uimh. 253 de 1995 – An tOrdú Bainne (Soláthar a Rialáil) (Tobhach), 1995
- I.R. Uimh. 254 de 1995 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Míonna Geimhridh), 1995
- I.R. Uimh. 309 de 1995 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (An Lá Toghcháin a Chúlghairm), 1995
- I.R. Uimh. 347 de 1995 – Na Rialacháin Bainne (Soláthar a Rialáil) (Tuairisceáin Tobhaigh), 1995
- I.R. Uimh. 348 de 1995 – Na Rialacháin Bainne (Soláthar a Rialáil) (Iarratas ar Chlárúchán), 1995
- I.R. Uimh. 265 de 1996 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Táillí), 1996
- I.R. Uimh. 184 de 1997 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 1997
- I.R. Uimh. 185 de 1997 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Toghcháin a Stiúradh), 1997
- I.R. Uimh. 271 de 2000 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Toghcháin a Stiúradh) (Leasú), 2000
- I.R. Uimh. 272 de 2000 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 2000
- I.R. Uimh. 368 de 2003 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 2003
- I.R. Uimh. 369 de 2003 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Toghcháin a Stiúradh) (Leasú), 2003
- I.R. Uimh. 471 de 2006 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Toghcháin a Stiúradh) (Leasú), 2006
- I.R. Uimh. 472 de 2006 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 2006
- I.R. Uimh. 371 de 2009 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 2009
- I.R. Uimh. 372 de 2009 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Toghcháin a Stiúradh) (Leasú), 2009
- I.R. Uimh. 588 de 2010 – Scéim Aoisliúntais Fhoireann na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne, 2010
- I.R. Uimh. 450 de 2012 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 2012
- I.R. Uimh. 451 de 2012 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Toghcháin a Stiúradh) (Leasú), 2012
- I.R. Uimh. 400 de 2015 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Toghcháin a Stiúradh) (Leasú), 2015
- I.R. Uimh. 401 de 2015 – Na Rialacháin um an nGníomhaireacht Náisiúnta Bainne (Lá Toghcháin), 2015
- I.R. Uimh. 324 de 2016 – Scéim Aoisliúntais Fhoireann na Gníomhaireachta Náisiúnta Bainne, 2016

AN GHNÍOMHAIREACTH
NÁISIÚNTA BAINNE

Stúideo Pháirc an Chuilinn,
Ascaill Pháirc an Chuilinn,
An Charraig Dhubh,
Co. Bhaile Átha Cliath
A94 R6F7

Tel: 01 6603396
Fax: 01 6603389

E-mail: natmilk@eircom.net
Web: www.nationalmilkagency.ie

